

Lammmas & vuohi

1/2013

Suomen Lammasyhdistyksen jäsenjulkaisu. www.proagria.fi/suomenlammasyhdistys

WebVuohi tulee

Ajankohtaiset
tukiasiat

Uuhituen ja -palkkion
haku päättyy 28.2.2013

Schmallenbergin
oireet näkyvät nyt

PRO
Agria

Otamme vastaan hyvää suomalaista villaa ja valmistamme siitä yli 60 vuoden kokemuksella huovutusvillaa, tuplahahtuvaa, hahtuvaa lankaa sekä karsta- ja kampalankoja.

Villat meille - langat teille

Tuo villat meille omaeräkehruuseen (väh.20kg), saat omat tuotteet meiltä sovitulla tavalla.

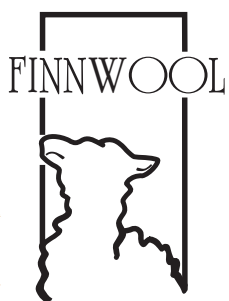

UUTUUKSIA JA TARJOUKSIA

Tarkistimme hinnastoamme ja alensimme hahtuvakiekkujen hintaa jopa 25%!

Tehtaanmyymälästäme löydät myös paljon tarjoushintaisia tuotteita.

Ajankohtaista tietoa uutuuksista ja tarjouksista näet kotisivuiltamme ja Facebookista.

**Pirtin
Kehräämö**

KEHRÄÄMÖ ja Tehtaanmyymälä
Kehräämöntie 2, 51520 Hiirola
Puh. 010-617 3030
www.pirtinkehraamo.fi

**Suomalaisesta
villasta
valmistetut
tuotteet.**

Schmallenbergin kynsissä

Se saapui sittenkin, Schmallenberg, tuo Keski-Euroopan vitsaus lammasmaailmalle. Se saapui myös meidän lampolaan. Se iski meidän lampaisiin, suomenlampaisiin. Ei tämän pitäisi olla mahdollista.

Schmallenberg on muistutus maailman pienuudesta ja ilmastonlämpenemisestä. Uudet taudit tulevat. Voimme yrittää varautua, mutta aina ei sekään ole mahdollista. Ilmavirtauksilta ja tuulilta ei mikään maa voi sulkea rajojaan.

Rokoteteollisuudella on vaikeuksia pysyä taudinaiheuttajien tahdissa. Vakuutukset voivat olla ainoa keino suojautua tarttuvilta eläintaudeilta, mutta niidenkin turva on vajavainen. Yrittäjän riskin voi joskus todella tuta nahoissaan.

Schmallenberg on henkisesti raskas tauti. Mitähän seuraava karitsointi tuo tullessaan? Pelottaa ja hirvittää. Inhimillisen ja eläimellisen tuskan lisäksi taloudelliset menetykset voivat olla tuntuvia. Toisaalta jokainen terve vuona tuo tullessaan sellaista iloa, jota on vaikea sanoa kuvailulla.

Terveitä karitsoja ja kilejä toivottaen,

Sisällysluettelo

VAKIOPALSTAT

- 4 Pääkirjoitus
- 5 Edunvalvonta
- 6 Tuoretta satoa
- 16 Kerittyä & karstattua
- 34 Parhaat Päältä
- 36 Aidan toiselta puolen
- 37 Lammashaasta lautaselle
- 42 Lampurin kuulumisia

VUOHIPALSTA

- 38 Kuttulan arkeen kurkistamassa
- 39 Kuttutuen haku

ARTIKKELIT

- 8 Näyttelytoiminta heräsi henkiin
- 12 Mestari palasi areenalle
- 15 Kotieläinmestaruuden alkuperä
- 18 Lammas ja vuohi salaavat kipunsa pitkään
- 20 Uusi tauti tuli lentäen maahan
- 22 Karitsat kierteellä
- 24 Moni maaseutuyritys toimii asiakaslähtöisesti
- 28 Uuhituen ja uuhipalkkion haku
- 29 Alkuperäisrotujen kasvattaminen
- 30 Luonnonlaitumet tarvitsevat apua
- 32 Latviasta uutta verta Oxford down -rotuun
- 40 Kuttumamman saippuaa

Kansi

ELMA-messujen kaunein lammas, ELMA-Champion, oli Hannele ja Timo Enbergin oxford down -pessi CI Lyon.

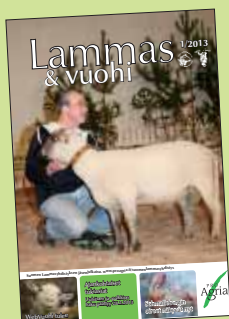
32

Uutta verta saapui Suomeen typpi-säiliössä.

40

Vuohenmaidosta voi tehdä myös saippuaa.

Tilaushinta: 69 €/vuosikerta 2013 (5 numeroa), sis. SLY:n jäsenyyden
Kannattajajäsenyys: 300 €/vuosi
Paino: T-Print Ky, Hyvinkää

Kansikuva: Paula Rinne
Pikkukuvat: Emmi Salomaa, Pia Parikka

Toimituksen osoite: Terhi Torikka
 Kuutostie 470
 59130 Koitsanlahti

Päätoimittaja: Pia Parikka
 Puh. 020 747 2451
 pia.parikka@proagria.fi

Ilmoitusmyynti: Riikka Miikkulainen
 Puh. 040 673 4179
 riikka.miikkulainen@proagria.fi

Toimitussihteeri: Terhi Torikka
 Puh. 040 752 6363
 terhi.torikka@gmail.com

Toimituskunta: Tapio Rintala
 Petri Leinonen
 Janne Jokela
 Sebastian Nurmi
 Kaarin Knuuttila
 Juha Annala
 Helinä Leppänen

ISSN 0785-7276

Seuraava lehti 2/2013: Ilmestyy 6.5.2013
 Aineistot 22.3.2013 mennessä.

Jari Leppä

Kansanedustaja, Maa- ja metsätalousvaliokunnan puheenjohtaja

Made in Finland

Näin lauloi Kivikasvot aikoinaan, sanat ovat edelleen ajankohtaiset. Suomalaista tuotantoa ja työtä on tarpeen sekä välttämätöntä puolustaa ja kehittää.

Ruoka jos mikä on suomalaisuuden ydintä. Suomalainen ruoka kuuluu kulttuuriimme, suomalaiseen elämäntapaan. Ruoka kuuluu myös suomalaisuuden turvaamiseen, se on huoltovarmuutemme keskeisimpiä osia. On ollut ilo huomata, että ruoan tärkeyden tunnustaminen on saatu laajennettua ammattilaispiirien ulkopuolelle, yleiseen keskusteluun. Ruokakulttuuri, lähiruokajattelu ja luomu-tuotanto ovat yhä vahvemmin tulleet sekä keskustelujen aiheiksi, että käytännön tavoitteiksi. Kaikki tämä tukee vahvasti kotimaista tuotantoa ja sen kehittämistä.

Lammastalous on nosteessa. Vielä muutamia vuosia sitten lammastalous näytti hiipuvan ja tuonti jatkavan markkinavalloitustaan. Onneksemme tuolloinkin lammastaloudessa toimi asiaansa uskovia ja osaavia ihmisiä ja ala saatiin nousu-uralle. Tuonti on edelleen suurta, mutta kotimainen tuotanto on kasvussa, alalle tulee uusia yrittäjiä ja tehdään investointeja. Tämä on hieno osoitus määrätietoisesta työstä ja alan kaikkien toimijoiden yhteisestä tahtotilasta.

Kehittämisen esteeksi tuntuu aika moni yrittäjä kokevan hallinnon ja byrokratian kiemurat. Tuttuja ovat niin lammasteurastuksen ongelmat sekä liha- ja villamarkkinoiden ongelmat. Meillä Suomessa lupa- ja maataloushallinto on paisunut yrittäjän näkökulmasta yli äyräitten. Tätä ei varmaankaan kukaan ole tehnyt tietoisesti. Mutta ajansaatossa on lisätty säädöksiä, (sekä kotimaisia että EU-tasoisia) olemme ajautuneet nykyiseen ylimitoitettuun toimintaympäristöön.

Tätä byrokratiavyöhyettä on välttämätöntä keventää kaikilta niiltä osin mikä vain suinkin on mahdollista. Samainen tavoite on oltava Suomella kirkkaana mielessä ja vaatimuksena myös kun EU:n yhteistä maatalouspolitiikkaa nyt uudistetaan. Samalla pystymme kohentamaan myös viljelijöiden oikeusturvaa. Lupahallinnosta on syytä poistaa yksi porras kokonaan, alue- ja hallin-

tovirasto. Sähköistä hallintomallia tulee kehittää edelleen. Pinta-alan mitauksissa meidän on päästävä ”viralliseen pinta-alaan”, jonka hallinnollisista muutoksista ei aiheudu viljelijöille seuraamuksia. Teurastus ym. tuotteiden käsittelyvaatimuksia on yksinkertaistettava ja selkeytettävä. Näiden esimerkkien lisäksi löytyy vielä tukku

mutakin korjausta vaatia asioita. Ja poliittinen tahtotila tuntuu olevan aikalailla yksimielisesti näiden muutosten tekemiseksi. Tuntuukin siltä, että EU-hallinto ei näissä asioissa ole aina samalla aaltopituudella kansallisen päätöksentekijän kanssa. Komission onkin syytä kuunnella kansallisia äänenpainoja enemmän, onhan kuluva vuosikin nimetty EU:ssa kansalaisten vuodeksi.

Lammas- ja vuohialan mahdollisuudet eivät rajoitu vain lihaan, villaan ja muihin eläimistä suoraan saataviin tuotteisiin. Ala tarjoaa hienoja mahdollisuuksia ympäristönhoidon, perinnemaisemien säilyttämisen ja ennallistamisen, matkailun ja maaseudun vetovoiman lisäämiseen. Lampaat ja vuohet ovat myös oivallisia eläimiä lähentää kaupunkilaisia ja maaseudun ihmisiä sekä tehdä maaseutu-elämää tutuksi lapsille ja nuorille. Uskon että te alan yrittäjinä osaatte hyödyntää nämäkin mahdollisuudet, kunhan toimintaympäristö sen mahdollistaa.

Suomalainen tuotanto, lammastalous sen osana, on elinehto suomalaiselle ruokakulttuurille ja lähiruuantuotannolle. Kotimainen ruoka on myös välttämätön osa kansantaloutemme menestystä ja hyvinvointia. Suomi ei voi laskea tulevaisuuttaan eikä huoltovarmuuttaan tuontiruuan varaan. Meidän on pidettävä oma tuotantomme iskussa ja kehitettävä sitä kaiken aikaa. Jotta tämä on mahdollista, tuotannon on oltava myös kannattavaa ja markkinoiden on toimittava niin, että myös viljelijä saa oikeudenmukaisen korvauksen tuotantoketjussa tekevästään työstä. Tämänkin varmistamiseen tarvitsemme kilpailulainsäädäntöön muutoksia nopeasti. Suomalainen kuluttaja haluaa suomalaista lammasta - sitä hänelle on tarjottava.

Suomen Lammasyhdistys r.y. hallitus 2013

Tapio Rintala, puheenjohtaja, puh. 0500 257 280, rintala.tapio@gmail.com, Oripääntie 999, 21900 Yläne

Janne Jokela, varapuheenjohtaja, puh. 0440 876 530, jokelaj@nic.fi, Mäkelänmäentie 25, 68240 Ala-Viirre
Varajäsen: **Timo Heikkilä**, puh. 0400 686 616, heikkila.timo@kotinet.com, Arolantie 88, 85200 Alavieska

Helinä Leppänen, puh. 050 594 4050, helina.leppanen@luukku.com, Noittaantie 200, 82675 Niirala
Varajäsen: **Eeva Piesala**, puh. 040 847 4424, piiku@piiku.fi, Piesalantilantie 17, 41900 Petäjävesi

Petri Leinonen, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi, Mäkikierintie 9, 95520 Tornio
Varajäsen: **Anne Jurva**, puh. 040 771 3209, janne.jurva@pp1.inet.fi, Kurvilansaarentie 14, 95340 Loue

Sebastian Nurmi, puh. 050 581 0721, studio.sebastian@netlife.fi, Bovikintie 25, 10600 Raasepori
Varajäsen: **Lauri Leinonen**, puh. 0400 458 286, late@lampuri.fi, Koivusuontie 424, 32300 Mellilä

Kaarin Knuutila, puh. 040 578 6317, knuutila@muhniemenlahtivaja.fi, Ahviontie 260, 46960 Muhniemi

Varajäsen: **Maaret Berg-Tynkkynen**, puh. 040 5461954, suurtupa@gmail.com, Niukkalantie 1354, 59720 Uukuniemi

Juha Annala, puh. 0400 835 299, juha_84@hotmail.com, Turppalantie 7, 61500 Isokyrö

Varajäsen: **Mikaela Ingo**, puh. 044 284 0532, mikaela.ingo@agrolink.fi, Staversbyväden 187 B, 66520 Veikars
Yhdistys rekisteröity 27.12.1988.

MTK

Outi Sirola

MTK:n lammasjaoston puheenjohtaja

Lampurit nyt tuottamaan

Alustava lihabarometri viime vuodelta on etenkin lammastalouden osalta synkkää luettavaa. Monista omavaraisuusasteen parantamiseen tähtäävistä toimenpiteistä huolimatta, tuotanto näyttää tilaston valossa alentuneen 7,4 prosenttia jäaden noin 0,8 miljoonaa kiloon. Kulutus sen sijaan on jatkanut tasaista kasvuaan ja on nyt jo noin 3,6 miljoonaa kiloa. Se on tietenkin ilahduttavaa, mutta kotimaisuusaste jää jälleen vain noin 20 prosenttiin.

Lammasjaostolle, ja etenkin sen puheenjohtajalle, tämä on vakava itsetutkistelun paikka: miten saamme tuotannon kasvu-uralle ja kohti strategiaan asetettua tavoitetta? Mitä olemme tehneet väärin, kun kannustaviksi ajatellut toimenpiteet eivät näytä vaikuttavan ja mihin pitäisi nyt alkaneella vuodella todenteolla tarttua, että karitsanlihan tuotantomäärä saataisiin vahvaan ja pysyvään kasvuun?

Usein kuulee sanottavan, että euro on paras konsultti. Lammasektorilla sekään ei taida toimia, sillä jo useita vuosia karitsanlihan kysyntä ja hintakehitys on ollut positiivinen ja vuonna 2011 käyttöön otettu Teuraskaritsan laatupalkkiokin antaa teurastiliin mukavan lisän.

Edunvalvonnan kannalta tilanteen tekee hankalaksi se, että tänä vuonna ovat pöydällä kaikki, myös lammastaloutta, koskettavat tuet ja niiden jatko. Vaikuttavuutta olisi kyettävä osoittamaan, että myös seuraavalla rahoituskautella riittävän tukitason neuvotteluille olisi selkänojaa.

Toinen vakava uhka, mikä laskevistä tuotantoluvuista voi aiheutua, on pienteurastamoidemme tulevaisuus. Riittääkö teurastettavaa ja myytävää kaikille pienteurastamoille ja pystytäänkö säilyttämään mahdollisimman kattava teurastamoverkosto.

Toki tilastollisille tuotantolukujen vaihteluille on monia syitä; alkuvuonna 2011 oli varmasti jonkin verran siirtymää laatupalkkion joh-

dosta, viime vuoden sateinen kesä vaikutti karitsoiden kasvuun, mikä taas viivästytti teurastuksia ja osassa maata on ollut vaikeuksia löytää teurastusaikoja loppuvuodesta.

Varmasti ihan kaikki pienet teurastamotkaan eivät tee ilmoitusta Tikeen, jonka tietoihin lihabarometrin luvut perustuvat. Osa lihasta liikkuu markkinoille tai omiin pakastimiin ohi virallisen väylän. Tosi asia kuitenkin on, että nämä seikat ovat marginaalisia ja sitä isoa pyörää tuotannon volyymin kasvattamiseksi emme ole saaneet käyntiin.

Kustannusten, etenkin rehujen hinnan jatkuva nousu ja viime päivinä kuuluneet huolestuttavat uutiset Schmalleberg -viruksen rantaantumisesta Suomeen lisäävät vielä osaltaan sitä pelkoa, että karitsatuotos ja ruhopainot alenevat tulevankin vuonna.

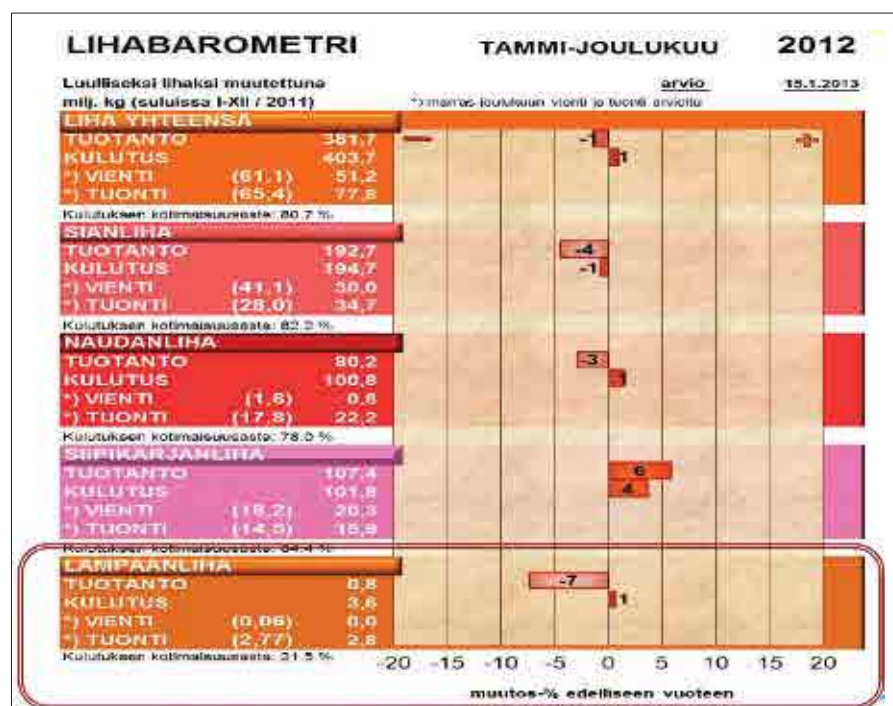
Monista uhkista huolimatta, haluan haastaa jokaisen lampurin tässä valtakunnassa, teurastamot, neuvontajärjestön, lammashankkeet, hallinnon ja ennen kaikkea MTK:n sitoutumaan karitsanlihan tuotannon kasvattamiseen.

”Monista uhkista huolimatta, haluan haastaa jokaisen lampurin tässä valtakunnassa, teurastamot, neuvontajärjestön, lammashankkeet, hallinnon ja ennen kaikkea MTK:n sitoutumaan karitsanlihan tuotannon kasvattamiseen.”

Lammasjaostossa lupamme, että tulevina vuosina ponnistelemme todenteolla hyvän tukiratkaisun saamiseksi lammastaloudelle, etsimme keinoja pienteurastamoihin ja muihin pieniin elintarvikelaitoksiin kohdistuvan byrokratian kohtuullistamiseksi vastaamaan EU-lainsäädännön jous-toja ja vaikutamme MMM:n, Eviraan ja Maviin, että lainsäädäntö, sen tulkinta ja valvonta kohtelee lampureita oikeudenmukaisesti.

Henkilökohtaisesti lampurina lupaan tuottaa noin 3000 kiloa lampaan- ja karitsanlihaa vuoden loppuun mennessä.

Tee sinäkin päätös, jolla herkullisen, terveellisen ja halutun karitsanlihan tuotantoluvut kääntyvät kasvuun!

Lähde: TNS, Suomen Gallup Elintarviketieto Oy

Tuoretta satoa

KOONNUT: Pia Parikka ja Terhi Torikka

NIITYLIHALLE ALKUPERÄMERKKI

Luonnonniityillä tuotetulle lihalle ollaan luomassa omaa alkuperämerkkiä. Tavoitteena on lisätä merkin avulla laidunnusta perinnebiotoopeilla. Laidunnus kasvattaa luonnon monimuotoisuutta ja avartaa maisemia.

Niityliha kiinnostaa kuluttajia, sillä sen tuottamisella on myönteinen ympäristövaikutus. Kiinnostuksen oletetaan heijastuvan maksuhallukkuutena.

Niityliha-merkin käyttöoikeutta voi anoa myöntökriteerit täyttävä yritys niille lihatuotteilleen, joissa on käytetty kesäisin luonnonlaitumilla laiduntaneiden eläinten lihaa. Merkin vaikutuksista tuottajahintoihin ei ole vielä neuvoteltu.

Uuden merkin kriteeristöä työstetään WWF:n ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiion hankkeessa. Suomen Lammasyhdistyksen varapuheenjohtaja Janne Jokela lohtajalta edustaa lampureita työryhmässä.

TAPIO

Kuva: Auli Hirvonen

Lampaat ovat pitäneet tämän alueen leppäkasvustot matalina. Laidunnus tuo hyvin maisemallisesti viehättävän laitumen kivet esiin.

AIHEETTOMIA KUULEMISKIRJEITÄ UUHIPALKKIOSTA

Osa lammastiloista on saanut uuhipalkkion ristiintarkastuksessa maataloushallinnosta aiheettoman kuulemiskirjeen, jossa kerrotaan Lammasrekisterin ja uuhipalkkion eläinmäärien ristiriitaisuuksista. Kirjeen mukaan tiloilla ei olisi ollut tilallapitoaikana haettuja uuhipalkkioita vastaavaa määrää palkkiokelpoisia eläimiä.

Kirjeen saaneiden tilojen on todistettava tilan todellinen uuhimäärä maataloushallinnolle. Selvitykseksi käy esimerkiksi kopio Eläinluettelosta. Uuhipalkkiota ei voida maksaa ennen kuin tila on toimittanut selvityksen todellisesta eläinmäärästään.

EU:n uuhipalkkion ristiintarkastus tehtiin viime vuonna ensimmäisen kerran. Mavin mukaan tietohaussa on ollut ongelmia. Osa ELY-keskuksista huomasi joidenkin kirjeiden olevan aiheettomia, ja päätti jättää ne postittamatta.

Kuulemiskirjeitä on lähtenyt myös aiheellisesti. Aiheettomat kirjeet eivät liity WebLampaaseen.

SUOMEN LAMMASYHDISTYKSEN JÄSENLUKU KASVAA

Lammastalouden kasvusuhdanne heijastuu Suomen Lammasyhdistyksen jäsenmäärään. Viime vuoden lopussa yhdistyksessä oli 978 jäsentä kun vuotta aiemmin jäseniä oli 930. Nousua oli viisi prosenttiyksikköä.

Yhdistyksen jäsenmäärä on ollut kasvussa vuodesta 2008 lähtien, jolloin pitkäaikainen laskusuhdanne taittui. Jäsenmäärän kehitys heijastelee alan kannattavuutta ja kiinnostavuutta.

Suomen Lammasyhdistys ry on maineikas 94-vuotias yhdistys, jonka päätarkoituksena on edistää lammastaloutta kaikin tavoin. Se toimii alueellisten lammaskerhojen yhdyssiteenä ja julkaisee Lammas & vuohi -lehteä.

LAMMASTALOUS YHÄ NOSTESSA

Lampaiden lukumäärä kasvoi viime vuonna edellisvuotisesta, ilmenee Tiken kotieläintilastoista.

Viime keväänä Suomessa oli 130 000 lammasta ja 1 472 lammastilaa. Edellisvuonna lampaista oli 129 000 ja tiloja 1 414. Uuhien määrä kasvoi viime vuonna yli 67 700:n.

Lammastiloja on tullut lisää kaikkiin koluokkiin.

TUOTOSSEURANTA KIINNOSTAA

ProAgrian luotsaama lampaiden tuotosseuranta on herättänyt paljon kiinnostusta lammastalouden keskuudessa. Tuotosseurantaan liittyi viime vuonna 85 uutta lammastilaa ja tuotosseurannan tilamäärä nousi noin 30 prosenttia edellisvuodesta.

Lampaiden tuotosseuranta kuvaa lammastilan tuotantoa kattavina tunnuslukuina, joita voidaan verrata toisiin lammastiloihin. Myös lampaanjalostuksen apuna käytettävät eläinten perinnöllistä tasoa kuvaavat BLUP-indeksit lasketaan tuotosseurannan eläimille.

Tuotosseurantaan voi liittyä ProAgrian lammasyritysneuvojen kautta.

Vuoden 2013 indeksilaskenta-aikataulu:

Uudet BLUP-indeksit lasketaan aina parittomien viikkojen perjantaina. Saman viikon keskiviikkoon mennessä WebLampaaseen tallennetut tuotosseurantatiedot ehtivät mukaan indeksilaskentaan.

HUITIN HOLSTEIN KEINOSIEMENTÄMÄÄN LAMPAITA

Eläinaineksen genetiikkapalveluiden markkinointiin ja myyntiin erikoistunut HH Embryo Oy on laajentanut toimintaansa naudoista lampaisiin aloittamalla HH Lammas-Palvelun.

Ensimmäiset sperma-oljet ovat jo varastossa ja keväästä alkaen yrityksen kautta on saatavilla lampaiden siemennyspalvelua.

HH Embryo myy myös Oxford Down -siementä yhteistoiminnassa Raja-Karjalan Oxford Downin kanssa. Annokset toimitetaan tiloille tyypisäiliössä tai seminologin matkassa.

Yritys kerää parhaillaan kotisivuilleen lisää tietoa lampaiden siemennyksestä.

Lisää tietoa: info@huitinholstein.net

Kuva: Outi Sirola

NÄRHILÄ RÖNKÄN RIVEIHIN

Pitkän uran lammis- ja elintarviketalouden kehittämistyössä hankkeiden kautta tehnyt Anne Närhilä Torniossa on aloittanut vuoden vaihteessa työnsä Veljekset Rönkä Oy:n hankintapäällikkönä.

Närhilä vastaa uudessa tehtävässään teuraslampaiden ja -nautojen hankinnasta ja vetää Rönkän karitsanlihan sopimustuottajille tarkoitettua Karitsaklubia. Närhilä ja eläkkeelle siirtyvä hankintajohtaja Pentti Kuusela työskentelevät aluksi rinnakkain.

Närhilä on tullut tutuksi usean ProAgria Lapin vetämän lammastalouden kehityshankkeen kautta. Viimeksi hän työskenteli hankevastaavana viime vuoden lopussa päättäneessä Yhteistyöllä kilpailukykyä -hankkeessa.

SUOMALAISILLA LAMMASRODUILLA HEIKKO VASTUSTUSKYKY KLASISSELLE SCRAPIELLE

Evira on tutkinut suomalaisten lampaiden geneettisestä vastustuskyvystä scrapielle.

Scrapien varalta tutkittiin vuosien 2002-2008 aikana lähes 16 000 lammasta. Klassista scrapieta ei todettu, vaikka tutkimuksen mukaan suomalaisilla lammasroduilla on geneettisesti vain vähän vastustuskykyä klassiselle scrapielle. Tutkituista lampaista viidellä todettiin epätyypillinen scrapie.

Scrapie on lampaille ja vuohilla esiintyvä hitaasti etenevä keskushermostosairaus. Taudille on ominaista aivokudoksen rappeutuminen ja muuttuminen sienimäiseksi. Tauti johtaa aina lopulta eläimen kuolemaan. Lampaiden sairastumisalttiuteen vaikuttaa tiettyjen aminohappojen vaihtelu lampaan omien solujen prioniproteiineissa.

Suomalaisilla lampaille yleisin oli genotyyppi, joka antaa vain vähän vastustuskykyä klassiselle scrapielle. Vain viidellä prosentilla tutkituista oli klassiselle scrapielle vastustuskykyisin genotyyppi.

Näytteitä oli sekä sekarotuisista että puhdasrotuisista suomen-, kainuun harmaa- sekä ahvenanmaan lampaasta.

Scrapiea esiintyy yleisesti monessa Euroopan maassa. Hyvä tautitilanne Suomessa johtuu todennäköisesti siitä, että elävien lampaiden tuonti on ollut hyvin rajoitettua.

Tutkimustulokset on julkaistu kansainvälisessä tieteellisessä julkaisussa: Hautaniemi, M., Tapiovaara, H., Korpenfelt, S.-L., Sihvonen, L. *Genotyping and surveillance for scrapie in Finnish sheep*. BMC Veterinary Research 2012 Jul 25;8:122.

POHJANMAAN LAMMASOSUUSKUNTA KOROTTAÄ HINTOJA

Kotimaisen karitsanlihan kysyntä jatkuu Pohjanmaan Lammasosuuskunnan mukaan hyvänä. Osuuskunta on neuvotellut uuden teuras-hinnaston alkaen 1.1.2013.

Oleellisia muutoksia ovat sopimustuottajille

tammikuun hintoihin korotus ja korkeamman hintakauden alkaminen jo helmikuusta. Uutta hinnastossa on erälisä 0,22 euroa, jonka sopimustuottaja saa vähintään 40 myyntieläimen erästä, samoin parhaan hinnan ruhon painohaarukkaa on venytetty. Se on nyt 15-30 kiloa. Sopimustuottajalle maksettava hinta on helmi-elokuussa esimerkiksi luokassa R 2 erälisineen 4,62 €/kg.

Osuuskunta toivottaa uudet sopimustuottajat tervetulleiksi, sillä isompi tuottajajoukko parantaa osuuskunnan neuvottelu-asemia.

raimo.nasi@netikka.fi tai puh 050 9131845

REKISTERIMAKSUT TUPLANA

Evira on laskuttanut lampaiden ja vuohtien rekisteröintimaksut erehdyksessä kahteen kertaan. Virhe koskee heinä-joulukuussa tilattuja korvamerkkejä. Viljelijöiden saamat tuplalaskut ovat identtisiä. Toinen laskuista on aiheeton. Rekisterimaksun suuruus on yksi euro jokaista tilattua korvamerkkiä tai -merkkiparia kohti. Rekisteröintimaksua ei laskuteta korvausmerkeistä.

Rekisterimaksu laskutetaan puolivuositain heinäkuussa ja tammikuussa. Laskutettavan summan suuruus määräytyy laskutusjaksolla tilattujen korvamerkkien perusteella.

Näyttelytoiminta heräsi henkiin

Lampaiden näyttelytoiminta herätettiin kunnon ryminällä Ruususen unilta. ELMA-messuilla lampaat marssitettiin kahteen otteeseen yleisön ja ruotsin-australialaisen erikoistuomarin David Williamsin eteen arvosteltaviksi. Erityisesti oxford downit loistivat lavalla.

Teksti: **Pia Parikka**
Kuvat: **Paula Rinne**

Näyttelyt ovat oiva keino opetella oikean rakenteen ja eläinten välisten rakennerojen tunnistamista. Kasvattajille tarjoutuu samalla mahdollisuus nähdä oman tilan ulkopuolisia eläimiä, mikä on erittäin tärkeää tilasokeuden välttämiseksi.

Lampaiden rakenteen tuotannollista ja taloudellista merkitystä korostava tuomari David Williams näkee lammasnäyttelyille Suomessa todel-

ProAgria Lammashow:n voittaja, ELMA Champion, oli pitkärunkoinen oxford down -pässin CI Lyon. Toiseksi sijoittui kahdesti vuonna 2012 karitsoinut kainuunharmasuuhi M Hilja ja kolmanneksi jyhkeä musta suomenlammaspässi 21. Hemuli. Hilja sijoittui lisäksi toiseksi taloudellisimman lampaan kilpailussa.

FAKTA LAMMAS-ELMASTA:

- ELMAan osallistui yhteensä 57 lammasta, joista 34 oli mukana näyttelyissä.
- Kerintäkilpailun ruotsalaisia turkislammassuuhiä oli 23.
- Suomenlompaita oli 16, oxford downeja 10 ja kainuunharmaksia 9.
- Retronikin ja Knarrhultsin aidoista rakennetun lampolan pinta-ala oli 350 m².
- ELMA:n kummikaritsa Antero kavereineen ilahdutti erityisesti perheen pienimpiä.
- Paimennusnäytökset lammaskarusellissa kiinnostivat niin ammattilaisia kuin kaupunkilaisiakin.
- Lampureiden 40 m²:n yhteisständillä oli yhteensä 19 myyntipöytää.

PRO Agria Maatalouden Laskentakeskus Oy

JATKUU SIVULLA 11

Näyttelyn taloudellisesti tuottavimman lampaan palkinnon sai upeakroppaiseksi keuhattu CI Makepeace. "Tämä lammas on teurastamoiden suosikki!", ylisti tuomari David Williams.

Kainuunharmasten kärkikolmikko oli kaunista katseltavaa: 1. M Hilja (vas), 2. T Tiina ja 3. T Tuuli. "Lupaava nuori uuhi, potentiaalia uuden rodun sisällä. Hyvät jalka-asennot, laskeva selkälinja", kommentoi Williams Tuulia, joka palkittiin näyttelyn 3. parhaana uuhena.

"Erittäin lihaksikas suomenlammas, oikea rakenne, leveä selkä, leveä syvä runko", oli arvio parhaasta suomenlampaasta 21. Hemuli (vas.). Näyttelyn toiseksi paras uuhi 43. Vanhalan Ensitilli oli kauslinjainen ja vaikuttava, mutta kinnerkulmausta olisi saanut olla enemmän. "Keep your eye on that one", tuumasi Williams 3. parhaasta suomenlampaasta, alle kolmen kuukauden ikäisestä 30. Parikan Alfa Romeosta.

ELMA:n lammasnäyttelytulokset

Titteli	Nimi	Rotu	Omistaja	Paikkakunta	Palkinto	Lahjoittaja
ELMA Champion	CI Lyon	Oxford down	Hannele ja Timo Enberg	Koria	1 000 €	Lammastaloussäätiö
ELMA Champion II	M Hilja	Kainuunharmas	Kati Neuvonen	Alajärvi		
ELMA Champion III	21. Hemuli	Suomenlammas, musta	Sami ja Riikka Miikkulainen	Eurajoki		
Mr ELMA	CI Lyon	Oxford down	Hannele ja Timo Enberg	Koria	500 €	Lammastaloussäätiö
Miss ELMA	F Sirolan Filippa	Oxford down	Outi ja Jari Sirola	Tohmajärvi	500 €	Maatalouden Laskentakeskus Oy
Taloudellisesti tuottavin lammas	CI Makepeace	Oxford down	Hannele ja Timo Enberg	Koria	500 €	Suomen Lammasyhdistys ry
Paras oxford down	CI Lyon	Oxford down	Hannele ja Timo Enberg	Koria	200 €	Vainion Teurastamo Oy
Paras oxford down II	A Sirolan Amanda	Oxford down	Outi ja Jari Sirola	Tohmajärvi	50 € lahjakortti	Maatalous Ykkönen Oy
Paras oxford down III	CI Makepeace	Oxford down	Hannele ja Timo Enberg	Koria		
Paras suomenlammas	21. Hemuli	Suomenlammas, musta	Sami ja Riikka Miikkulainen	Eurajoki	200 €	Muhniemen Lahtivaja
Paras suomenlammas II	43. Vanhalan Ensitilli	Suomenlammas, valkoinen	Anssi ja Pia Parikka	Heinola	50 € lahjakortti	Maatalous Ykkönen Oy
Paras suomenlammas III	30. Parikan Alfa Romeo	Suomenlammas, valkoinen	Anssi ja Pia Parikka	Heinola		
Paras kainuunharmas	M Hilja	Kainuunharmas	Kati Neuvonen	Alajärvi	200 €	Polson Lammas Oy
Paras kainuunharmas II	T Tiina	Kainuunharmas	Kati Neuvonen	Alajärvi	50 € lahjakortti	Maatalous Ykkönen Oy
Paras kainuunharmas III	T Tuuli	Kainuunharmas	Kati Neuvonen	Alajärvi		

Kotimaista Startti Maito Instant -maitojuomaa karitsan on turvallista imeä

Toimii hienosti:

- kotimaisesta maidosta valmistettu
- liukenee nopeasti - instantoitu
- hyvä saatavuus kautta maan

Automaattijuottoon
Startti Auto
Tarkka annostelu
Hyvä juoksevuus
Erinomainen puhtaus

Käyttö:

Sekoita 1 dl Startti-jauhetta 2 desilitraan +40 asteista vettä ja käytä tarpeen mukaan, esimerkiksi:

Karitsan ikä vrk	Kerta-annos dl juomaa	juottokertoja päivässä
1	0,5-1,0	5-6
2-7	1,0-2,0	4-5
8-14	3,0-4,0	3-4
15-28	4,0-6,0	3
29-42	5,0-6,0	2

Hyvä saatavuus:

Startti Maito Instant -maitojuomaa on saatavana lampaan kasvattajille meijereiden myymälöistä, K-Maatalouskaupoista sekä Agrimarketeista Suvi Maitojuoma -nimellä.

Startti®

Hyvä Startti vahvaan kasvuun.

Näyttelyn parhaat oxford downit esittäytyvät: 1. CI Lyon (kesk), 2. A Sirolan Amanda (oik) ja 3. CI Makepeace. Tasalaatuinen oxford down -ryhmä oli ilo silmälle. Williams kehui suomalaista oxford down -kasvatusta vuolaasti ja arvioi rodun olevan maailmanlaajuisesti aliarvostettu sen laatuun ja tuotantokykyyn nähden.

JATKUU SIVULTA 8

lisen tarpeen. ”Rakennatte parhailaan lammaskulttuuria maahanne”, hän arvioi. Williams toivoi oikean rakenteen arvostamisen tulevan osaksi lammaskulttuuriamme.

Kilpailu tuo tuloksia

Myönteisessä hengessä tapahtuva kilpailu lampaankasvattajien kesken on eduksi kaikille lammastiloille, sillä se vie jalostusta eteenpäin. Kilpailua käydään niillä jalostuksen osa-alueilla, joissa paremmuutta voidaan mitata.

Kasvattajakilpailua on käyty jo jonkin aikaa lähinnä parhaiden lampaiden indeksihiittilistoilla. Koska rakenteen merkitys indekseissä on pieni, on sen asema jalostuksessa ollut uhattuna. Nyt tehdyn näyttelyavauksen toivotaan nostavan oikean rakenteen arvostusta.

Terverakenteinen lammas on kestävä ja pitkäikäinen

Päseillä erityisesti **jalkarakenne** korostuu: jalkojen on oltava hyvärakenteiset, jotta pässi pystyy astumaan. Myös uuhien jalkojen tulee kyetä kantamaan uuhien ja tiineyden aikana karitsojen paino vuodesta toiseen.

Selkäkään ei saisi notkahtaa eivätkä vatsanpeitteet retkahtaa mahojen tai karitsojen painosta. **Rungossa** on myös oltava tilaa ja syvyyttä, jotta kaikki tarvittava mahtuisi sinne ja jotta tila ei rajoittaisi uuhien syöntiä ja sitä kautta maitotuotosta ja erityisesti isoilla vuonueilla karitsojen syntymäpainoja.

Lantion oikea rakenne on keskeisen tärkeä poikimisten yhteydessä. Myös **pään, niskan, etuselän** ja **ryntäiden** muotoon tulee kiinnittää huomiota, jotta syntyvät karitsat eivät rakenteellaan vaikeuttaisi poikimisia.

NOITTAAN TILA

Myytäväänä eri-ikäisiä Kainuunharmaksia

- UÄ-mitatut karitsat
- M3-status ja scrapie-valvonta
- 7 sukulinjaa
- luomutila

Helinä Leppänen
Noittaantie 200
82675 Niirala
TOHMAJÄRVI
050-5944050
helina.leppanen@luukku.com
www.noittaantila.com

Mestari palasi areenalle

Keritsijöiden paremmuudesta käytiin kiivas mittelo Helsingin Messukeskuksen hiekka-areenalla. Viron ykkösedustusto oli saapunut haastamaan Suomen kärkimiehet. Selkäänsä poteva *Marko Käsälä* näytti kaikille kaapin paikan mykistävällä suorituksellaan.

Teksti: **Pia Parikka**
Kuvat: **Paula Rinne**

Kerinnän Suomenmestaruudet 2012 saivat uuden sävyn, kun kilpailu käytiin Helsingissä. Virolaiset lähettivät Suomenlahden yli erittäin korkeatasoisen edustuston, joka haastoi Suomen parhaat keritsijät aivan tosissaan.

Vaikeustaso korkealla

Messuympäristö aiheutti ylimääräistä värinää niin kilpailijoissa kuin järjestäjissäkin. Taistoa seurasi tuhatpäinen yleisö ja TV-kamerat kävivät. Onnistumisen paineet olivat kovat.

Kandidaatteja ei päästetty tulikokeessa helpolla. Kerittävät olivat haastavina tunnettuja ruotsalaisia turkislammasuuhia ja alustana pressuilla päällystetty upottava hiekkakenttä.

Vaijerikoneiden käyttö oli kielletty, joten virolaiset joutuivat turvautumaan heille hieman vieraampiin käsimoottorikoneisiin. Kaikki koneet desinfioitiin tautiturvastyistä, mikä saattoi vaikuttaa suorituksiin.

”Olosuhteet olivat vaikeat, mutta tasapuoliset”, arvioi kokenut päätuomari *Ulla Savolainen*.

Keritsimet ja kellot koetuksella

Aivan kommelluksitta ei kilpailusta selvitty. Eläinareenan päiväaikataulu petti, ja kilpailu jouduttiin ratkaisemaan yhden lampaan kerintäsuorituksen perusteella.

Sekuntikellotkin varastettiin näyttelyn tiimellyksessä ja virolaisilla oli käyntiongelmia kerintäkoneidensa kanssa. Varakoneiden ja -kellojen avulla kilpailu saatiin onneksi vietyä kunnialla läpi.

Kilpailu käytiin kahdessa erässä. Yleisön kannustushuutojen lisäksi myös soraääniä mahtui joukkoon. Siistien suoritusten ja taitavan eläinten käsittelyn ansiosta lammassektori säilytti onneksi hyvän imagonsa. Vahvatahtoisten ruotsalaisten turkislammasuuhien vuoksi jännitys säilyi tässäkin suhteessa loppumetreille.

Toipilaanakin ykkönen

SM-kerinnöissä suorituksen osa-alueet muunnetaan pisteiksi, joita annetaan kerintäajasta, lopputuloksen siisteydestä eli tasaisuudesta ja haavattomuudesta. Eniten pisteitä kerän-

”Erän muut kilpailijat jatkoivat urakkaansa vielä minuutteja Kängsälän jo lopetettua. ”

Viron Raivo Pent kesytti ruotsalaisen turkislammassuuhensa.

nyt osallistujia voittaa. Tasatilanteissa aika ratkaisee.

Kilpailu oli kahden kauppa. Viron *Aadam Kaivo* ja Suomen Marko Kängsälä kävivät voitosta erittäin tiukan taiston. Kaivon suoritus haki siisteydessä vertaistaan. Kaivo sai sekä kerinnän tasaisuudesta että haavattomuudesta täydet kymmenen pistettä.

Suomen Kängsälän suoritus oli huikean nopea. Selkävaivoista kärsinyt Äänekosken mies oli kerta kaikkiaan ylivoimainen, sillä erän muut kilpailijat jatkoivat urakkaansa vielä minuutteja Kängsälän jo lopetettua.

Kängsälä ja Kaivo päätyivät tasapisteisiin, mutta kymmenkertainen mestari palautettiin paremman kerintäajan turvin kahden väli vuoden jälkeen takaisin kultakantaan.

Tasa-arvoa kerintäkehiin

Naiskeritsijä *Kati Neuvonen* ansaitsee erikoismaininnan suorituksensa KÄÄNNÄ

Marko Kängsälä voitti lampaankerinnän Suomenmestaruuden jo 11. kerran. Samalla hän päihitti Viron lampaankerinnän eliitin.

Kilpailija	Kerintäaika, 1 lammas	Aikapisteet (0-30)	Tasaisuuspisteet (0-20)	Haavapisteet (0-10)	Yhteispisteet (0-60)	Sijoitus	SM-sijoitus	Palkinto	Lahjoittaja
Marko Kängsälä, FIN	1 min 50 s	29	9	8	46	1.	1.	500 €	Lammas-taloussäätiö
Aadam Kaivo, EST	2 min 43 s	26	10	10	46	2.		250 €	Janne Mäkeläinen
Raivo Pent, EST	3 min 2 s	24	8	10	42	3.		125 €	Muhniemen Lahtivaja
Peedo Fiks, EST	3 min 17 s	23	8	8	39	4.			
Tuomas Mattila, FIN	3 min 23 s	23	8	8	39	5.	2.		
Ando Fiks, EST	3 min 34 s	22	9	8	39	6.			
Jan-Erik Revahl, FIN	4 min 6 s	20	8	4	32	7.	3.		
Rauno Pohjasenaho, FIN	3 min 24 s	23	6	2	31	8.			
Kati Neuvonen, FIN	7 min 42 s	6	7	8	21	9.	Paras naiskeritsijä	50 € lahjakortti	Maatalous Ykkönen Oy

Miestensarjan Suomi-Viro -maaottelu oli tiukka. Lopulta Viro vei voiton 18 pisteen kaulalla Suomeen.

Maaottelu: Suomi vs Viro	Pisteet	Sijoitus
Viro	166	1.
Suomi	148	2.

Tmi Janne Mäkeläinen

taan. Hän käyttää kerinnässä omin-
takeista tekniikkaa. Neuvonen ke-
ritsee lampaan pääasiassa seisten,
pitäen eläimen päätä jalkojensa vä-
lissä. Villat saadaan näin lajiteltua ja
säkitettyä heti kerinnän yhteydessä.
Tekniikka toimi myös kilpailuolo-
suhteissa, vaikka vastassa oli raskas
ja rimpuileva uuhi.

Naisia on nähty viime vuosina
muutaman kerran taistelemassa lam-
paankerinnän paremmuudesta. Kaik-
ki ovat voineet olla ylpeitä suoritus-
sistaan. Olisi hienoa, jos ensi vuoden
SM-kerinnöissä saataisiin käytyä ta-
sokas naisten sarja.

Kunnon palkinnot

Kerintäkisoihin pyrittiin löytämään
sellainen palkintotaso, joka todella
kannustaisi taistelemaan mestaruus-
tasta. Toiveet toteutuivat.

Lammastaloussäätiön lahjoittama
voittopalkinto 500 euroa innosti kerit-
semään aivan tosissaan. Kakkossijan
palkinnon, 250 euroa, oli lahjoittanut
Janne Mäkeläinen. Kilpailun kolman-
nesta sijasta sai vielä kuitata 125 eu-
roa. Palkinnon lahjoitti Muhniemen
Lahtivaja. Maatalous Ykkönen oli lu-
vannut 50 euron lahjakortin naisten
sarjan voittajalle.

Tänä vuonna lampaankerinnän Suo-
menmestaruudesta mitellään Seinä-
joen Farmari-näyttelyn yhteydessä.

FARMARI
SEINÄJOKI 3.-6.7.2013

KOTIMAISET LAATULAMMASAIDAT!

Tiedustele
uutuus-
tuotteitamme!

- ❖ Pyöröpaalihäkit
- ❖ Karitsaportit
- ❖ Hoitoportit
- ❖ Lisäkaarilla katokset
- ❖ Lämmitettävät juomakupit

Nyt ajankohtaista
**Karitsointi- ja
karitsakamariaidat**

Katso esittelyvideo:
www.youtube.com
hakusanalla lammastarvikkeet

Retronik Ky
Reino & Raija Louko
puh. 050 521 0082
rareko105@gmail.com

Aadam Kaivo taisteli raivoisesti kokonaiskilpailun voitosta.

HAASTAJILLE TAVOITTEITA

Äänekoskelaisen lampurin Marko Käsälän häikäisevä
kerintäkilpailuhistoria ei löydä Suomesta vertaistaan.
Mies on voittanut lampaankerinnän Suomenmesta-
ruuden peräti 11 kertaa.

Vuosien 2000–2010 kymmenen voittoa ovat perät-
täisiä. "Eino Mäntylällä oli aikanaan yhdeksän perättäistä
mestaruutta. Alun perin lähdin tavoittelemaan tätä ennätystä",
kertaa Käsälä kilpauransa vaiheita.

Kun tavoite oli saavutettu, piti Käsälä kilpailussa kahden vuoden tauon.
Helsingin haasteet vetivät kuitenkin puoleensa, ja mies kuittasi 11. mestaruus-
den nimiinsä.

Käsälä on aina ollut voittamaton, kun kilpailut on käyty Suomessa – myös
silloin kun vastassa on ollut ulkomaalaisia haastajia. Ilmajoella järjestettiin
2000-luvun alussa Pohjoismaiden ystävyysotteluita lampaankerinnässä. Kän-
sälä päihitti sielläkin kaikki haastajansa joka kerta, eli neljästi.

Kilpailu on ollut tiukkaa ennenkin: "Kerran oli tosi tasaista. Voitin ruotsa-
laisen viidellä sekunnilla, vaikka hänellä oli vaijerikone ja minulla käsimootto-
rikone", kertoo Käsälä.

Myös lampaankerinnän epävirallinen päiväennätys on Käsälän nimissä.
Keritsijälegenda Esa Anttas oli kertonut Käsälälle kerinneensä 180 uuhua päi-
vässä. Käsälän piti tietysti pistää paremmaksi. Anttas kuittasi tilanteen itsel-
leen kertomalla tarkaksi päivälukemakseen 183 lammasta. Käsälä nokitti ke-
ritsemällä 212 raskasta risteytys-, texel- ja suomenlammasuuhua 12 tunnissa!

Jatkossa mestari aikoo panostaa kerintäterien teroitukseen ja koneiden
huoltoon. Myös kerintäkurssit kuuluvat miehen palvelupakettiin.

Vaivatkin alkavat olla ohi: "Selkävika oli, mutta nyt on jollain lailla toivot-
tu ja keväällä palataan kerintäurakointiin pienmuotoisesti. Voi ottaa yhteyttä.
Mennään tilanteen mukaan" kertoo Käsälä.

Uuhi Volgalta, pässi Ruotsista, vuohi Baltiasta

Eila Pennanen

Karjalassa olen pokko, Virossa jää, Saamenmaalla vierca, Unkarissa kos, Liettuaassa avinas, Ruotsissa bagge ja Norjassa saubukk.

Turun yliopiston suomen kielen professori *Kaisa Häkkinen* kertoo Tiede-lehdessä 1/2013 kotieläinnimistömme alkuperästä. Kaikkein vanhin lampaaseen liittyvä sana on uuhi, jolla on vastineet itämerensuomalaisten kielten lisäksi Volgan seudulla puhuttavissa mordvan ja marin etäsuokielissä. Sana on reilusti yli 3000 vuotta vanha.

Lammas on germaaninen laina, villa, vuohi ja vohla on lainattu balttilaisista kielistä. Samaa kerrostumaa lienevät vuona ja runollinen nykyisin lähinnä horoskooppimerkin nimenä käytetty oinas, joka alunperin tarkoitti uroslammasta. Oinas tuli kirjakieleen jo *Agrigolan* aikaan, mutta myöhemmin sen syrjäyttivät muut lainat. Yksi kilpailijoista oli balttilaisperäinen jäärä, joka on jäänyt elämään kieleemme adjektiivina jääräpäinen. Nimikilpailun voittajaksi selviytyi kuitenkin ruotsalaisperäinen pässi, jota on käytetty kirjakielessä 1600-luvulta lähtien.

Karitsaa on arveltu johdokseksi samasta hyppelemistä tarkoittavasta sanavartalosta, josta juontuvat karata ja karkeloida, toisaalta se voi olla germaanisiperäisen karja-sanan johdos.

OSTETAAN

karitsaa / lammasta ympäri Suomen

Hyvään hintaan!

Luomuhyväksyntä

puh.010 229 1021, Orimattila

www.vainionteurastamo.fi

MAATILATARVIKE

-verkkokauppiasi

www.systemlahti.fi

NAUTA SIKA LAMMAS VUOHI KANA HEVONEN MAATILA

Satoja kanta-asiakastarjouksia - Valitse vapaasti!

System Lahti Oy Seinäjoki 06 4787 200 info@systemlahti.fi www.systemlahti.fi

INGON JALOSTUSLAMPOLA

Tutustu nettisivuillamme myynnissä oleviin valkoiisiin, mustiin ja ruskeisiin suomenlammas jalostuseläimiin.

Tarjolla on eri sukulinjoja useita kertoja vuodessa.

Mikaela Ingo, Mustasaari www.ingonlampola.fi/fi
044-284 0532 mikaela.ingo@agrolink.fi

TURKISMUOKKAAMO

Panfur 2000 Oy

Noksonkuja 9, 61310 Panttila, Puh. 06 450 0600
panfur2000@panfur2000.fi, www.panfur2000.fi

facebook

Kerittyä & karstattua

KOONNUT: Riikka Miikkulainen

Lammas menee verkkoon

Lammasektori on siirtymässä luja vauhtia sähköiseen verkkoon ja sosiaaliseen mediaan.

Riikka Miikkulainen

WebLammas otettiin käyttöön jo yli vuosi sitten samoin kuin lammasyhteistyksen kanava Lammasnetti. Viime keväänä Lammasyhdistys avasi oman Facebook -profiilin sekä perustettiin lampureiden keskustelupalsta ja nyt uusimpana saimme avatuksi kauan odotetut yhdistyksen kotisivut.

Lammasyhdistyksen kotisivujen uusiminen tuli ajankohtaiseksi, kun vanhan sivuston päivittäminen kävi hankalaksi palvelin- ym. vaihdosten vuoksi. Asiaa lähdettiin selvittämään ja tarjouksia pyydettiin useammaltaikin mainostojilta. Pitkän suunnitteluprosessin jälkeen päädyimme valitsemaan loimaalaisen suunnittelutoimisto Trival Oy:n hyvien referenssikohteiden ja helpon käyttöjärjestelmän ansiosta.

Sivuston sisältö mietittiin alusta alkaen uusiksi, jotta se palvelisi entistä paremmin sekä yhdistyksen jäseniä, yhteistyökumppaneita että ta-

Tältä näyttää Suomen Lammasyhdistyksen uusien kotisivujen avaussivu

Kotisivuilla löytyy muun muassa tietoa alan ajan-kohtaisista tapahtumista.

vallisia kuluttajakin. Monipuolinen lammas -sivuilla käsitellään lampaan monimuotoisuutta sekä tarjotaan kuluttajalle mahdollisuus löytää suora-

myyntitila läheltä. Lampureille kattavat yhteystietolistat kehräämöistä, teurastamoista, nahkamuokkaamoista sekä tarvikekauppiasta tuovat hel-

Kuva Pentti Vänskä

Lampurin sähköiset kanavat

SLY:n verkkosivut www.lammasyhdistys.fi

Eläinvälityskanava www.lammasnetti.fi

Keskustelupalsta lampuri.foorumi.org

Lammasyhdistys Facebookissa

Uusi jäsenetu suoramynttiloille: Yhteystiedot suoramynttikarttaan

Tiedustelut: Riikka Miikkulainen
riikka.miikkulainen@proagria.fi, puh. 040 673 4179

potusta palveluiden etsintään. Myös ajankohtaiset lihanhintataulukot ja muunlainen tilastotieto tulee löytymään tämän osion alta. Jalostusosiossa esitellään maassamme kasvatettavat lammasrodut, niiden jalostuslampo- ja tavoitteet. Myös suosittu Hittilistat julkaistaan kokonaisuudessaan Jalostusosion alisivuilla.

Lisäksi sivulla on esitelty yhdistyksen istuvat hallitus ja jalostusvaliokunta kuin myös vanhat kokoonpanot. Uutuutena on myös vanhojen lehtien sähköinen lukumahdollisuus. Parin edellisen vuoden lehtiä on edelleen mahdollisuus tilata irtonumeroina paperisena versiona. PDF-muotoisen lehden lukuajan ostamista suunnitellaan ja etsitään vaihtoehtoja.

Yksi tärkeä uudistus oli Tapahtumakalenterin luominen sivuille. Täältä löydät kaikki lammasaiheiset tapahtumat ympäri Suomen. Ajankohtaista -osiossa muistutetaan tärkeistä ajankohtaisista asioista, mm. maataloustukien hakuaikatauluista. Myös lampureiden keskustelupalstalle löytyy suora linkki etusivulta kohdasta Keskustelupalsta. Siellä pääsee jakamaan lampaankasvatuksen iloja ja suruja toisten samanhenkisten ihmisten kanssa.

Sivuja kehitetään kokoajan ja uusia palveluita rakennetaan. Tavoitteena on saada sivustosta kattava tieto- ja palvelupaketti sekä lampureille että tavallisille kuluttajille. Tietopuolista osiota kehitetään lisäämällä mm. tietosivuja lampaanhoidosta ja ruokinnasta sekä yleisimpien sairauksien hoidosta. Kuluttajia varten kerätään kattava lammasruokareseptiarkisto, josta löytyy aina vuodenaikaan ja tilaisuuteen sopiva resepti. Ja paljon muuta on tulossa. Käykäähan tutustumassa ja palautetta ja ideoita saa lähettää sähköpostilla allekirjoittaneelle. Rakennetaan yhdessä yhdistyksen sivustosta sen jäsenten näköinen!

riikka.miikkulainen@proagria.fi

Lammas- ja vuohikerhot

- Etelä-Karjalan Lammaskerho r.y.**
pj. Tuula Hyyrynen, Huomolantie 88, 54530 Luumäki, puh. 045 635 6844, siht. Hanna Puolakka, Puraskorventie 84, 54310 Hytti, puh. 050 305 8853
- Etelä-Pohjanmaan Lammaskerho r.y.**
siht. Sini Hakomäki, puh. 050 546 9937, sini.hakomaki@mbnet.fi, Järventie 12, 61410 Ylistaro as., posti: Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki
- Keski-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Satu Kumpulainen, Kukonkyläntie 663, 69150 Eskola, puh. 040 739 9027
- Keski-Suomen Lampurit**
siht. Sirpa Tyrväinen, Koivuniementie 90, 51260 Tahkomäki, puh. 0500 544 084
- Kymenlaakson Lampurit**
puh.joht. Kaarin Knuuttila, puh. 040 578 6317, kaarin.knuuttila@pp.inet.fi
- Lapin Lampurit r.y.**
siht. Petri Leinonen, Mäkikierintie 9, 95520 Tornio, puh. 040 581 8477, petri.leinonen@elomestari.fi
- Pirkanmaan Lammaskerho**
puh.joht. Jan Suttle, Vuohelantie 34, 38250 Roismala, puh. 0500 820 243
- Pohjois-Pohjanmaan Lammaskerho**
siht. Risto Hänninen, Rautionmäentie 56, 92220 Piehinki, puh. 040 558 5421
- Pohjois-Karjalan Lampurit**
siht. Airi Timonen, Saihonlahdentie 4, 82430 Puhos
puh. 050 494 2079, airi.timonen@gmail.com
- Pohjois-Savon Lammaskerho/LF-team**
siht. Riitta Parkkinen, Kenttätie 7 B6, 71200 Tuusniemi, puh. 050 547 9301
- Satakunnan Lammaskerho**
siht. Hanna-Leena Juhola, Taipaleentie 73, 27150 Eurajoki,
puh. 044 3124 272, www.satakunnanlammaskerho.nettisivu.org
- Savonlinnan seudun Lammas- ja vuohikerho**
siht. Anja Karstunen, ProAgria Etelä-Savo, Kirkkokatu 9, 57100 Savonlinna,
puh. 015 475 5700 tai 040 527 5060
- Skärgårdens Fårklubb**
siht. Bianca Norrman, Sommarö, 21660 Nagu, puh. 02 465 5181
- Suur-Savon Lampurit r.y.**
puh.joht. Susanna Nuutinen, Putkisalontie 172, 58900 Rantasalmi,
puh. 050 340 5130
- Uudenmaan Lampurit r.y. – Nylands Fårfarmare r.f.**
siht. Mikko Näri, Kabbölenie 393, 07750 Isnäs,
puh. 019 634 446 tai 040 707 5194
- Varsinais-Suomen Lammaskerho**
siht. Katja Sikka, puh. 040 547 7817, katja.sikka@pp.inet.fi
- Ålands Fåravelsförening r.f**
siht. Cecilia Persson, 22240 Hammarland, tel. 045 7523 0723
- Österbottens svenska färförening r.f.**
siht. Magnus Berg, Nedranvägen 29, 66840 Pensala, tel. 040 545 7826,
sofie.berg@yahoo.se
- Suomen Vuohiyhdistys r.y.**
siht. Suvi Viander, Latvalantie 85, 62950 Paalijärvi,
puh. 044 940 0849, suviande@gmail.com

Kotisivuista

LUKIJAEETUNA

-20%

Tarjous voimassa 31.5. asti.

Pyydä ilmainen
kustannusarvio
sivuistanne.

TRIVAL

Mainos- ja mediatalo ●●●

• Internetsivut
• Printtivistintä
• Verkkotunnukset

• Sähköpostit
• Web-ohjelmointi
• Kuva ja ääni

info@trival.fi

p. 0207 411 600

www.trival.fi

Lämmin ja kuiva makuupaikka on olennainen osa kivusta kärsivän eläimen hoitoa.

Lammas ja vuohi salaavat kipunsa pitkään

Kuva: Terhi Torikka

Lampaat ja vuohet aistivat kipua kuten ihmisetkin. Usein sitä on vaikea huomata, sillä saaliseläimenä märehitjät eivät herkästi näytä kipuaan ulospäin.

ELL Ann-Helena Hokkanen
Helsingin yliopisto,
Kliinisen tuotantoeläinlääketieteen osasto
Eläinten hyvinvoinnin tutkimuskeskus
ann-helena.hokkanen@helsinki.fi

Tehokas kivunhoito edistää eläinten hyvinvointia. Kipu on epämiellyttävä tuntemus ja siihen liittyy eläimen tietoisuus elimistöä uhkaavasta kudostuhosta. Pitkään kestäessään kipu aiheuttaa eläimelle stressitilan. Stressihormonien pitoisuudet veressä nousevat, sydämen syke kiihtyy ja hengitys muuttuu nopeaksi ja pinnalliseksi. Pitkäaikainen kipu ja stressi heikentävät vastustuskykyä ja tuotosta sekä hidastavat kasvua ja vaarantavat yksilön hyvinvoinnin.

Kivulla voi olla useita eri syitä

Lampaille ja vuohille kipua aiheuttavat monet sairaudet, loukkaantumiset ja toimenpiteet. Poikimiseen liittyvät ongelmat ovat usein kivuliaita, samoin utaretulehdukset sekä hengitysteiden ja ruuansulatuskanavan sairaudet. Sorkkien vammat ja sairaudet voivat aiheuttavat voimakasta kipua, samoin niveltulehdukset ja luunmurtumat.

Lampaan ja vuoheen kipua on vaikea huomata, sillä eläin ei näytä selvästi kipuaan ulospäin. Tämä johtuu siitä, että nämä eläimet ovat alun perin saaliseläimiä ja luonnossa näkyvät merkit vammoista ja sairauksista ovat vaarallisia, sillä petoeläimet hyökkäävät aina heikoimpien yksilöiden kimppuun.

Tuottaja: Tutustu eläintesi normaaliin ilmeeseen

Kipu on yksi elimistön suojaimeista, joka johtaa muutoksiin eläimen käyttäytymisessä. Näiden muutosten tarkoitus on suojata eläintä uusilta vammoilta ja edistää jo syntyneiden vaurioiden paranemista sekä

mahdollisesti myös varoittaa lauman muita eläimiä vaarasta.

Paras tapa oppia huomaamaan kivusta ja sairaudesta kertovat pienet merkit mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, on oppia tuntemaan hoidossaan olevien eläinten normaali ilme, käytös ja luonne. Eläimiä kannattaa tarkkailla myös vaivihkaa, jolloin on mahdollista huomata myös arempien yksilöiden muuttunut käytös.

Levottomuutta, tärinää, ruokahaluttomuutta

Kivusta kärsivä lammas tai vuohi saattaa liikkua epänormaalisti, maata epänormaaleissa asennoissa, olla levoton, makailla normaalia enemmän, syödä vähemmän ja varoa liikkumista. Tutkimuksissa on todettu myös ääntelyn, hännän heiluttamisen ja tärinän olevan merkkejä lampaan kokemasta kivusta. Äkillinen ontuminen kertoo lähes poikkeuksetta kivusta.

Eläimen hyvinvoinnista huolehtiminen edellyttää tehokasta kivun lievitystä. Kuten muillakin kotieläimillä, eläinlääketieteellisten toimen-

piteiden, kuten kastraation tai keisarileikkauksen, yhteydessä lampaan ja vuohen kipua hoidetaan ennen toimenpidettä, sen aikana ja toimenpiteen jälkeen.

Rauhoitus tarkoittaa lievää nuku- tusta. Rauhoittavia lääkeaineita käytetään lampaille ja vuohille kirurgisten toimenpiteiden aikana yhdessä paikallispuudutteen kanssa. Nyky- aikaiset rauhoitusaineet ovat oikein käytettyinä turvallisia. Rauhoitus vähentää stressiä, lievittää kipua ja pitää eläimen paikallaan. Rauhoituksen lisäksi leikkauksissa ja esimerkiksi haavojen ompelussa käytetään lisäksi aina paikallispuudutetta. Sen vaikutus alkaa muutamassa minuutissa. Puudute estää kipuviestien kulkua ja eläin ei tunne kipua toimenpiteen aikana. Kipu kuitenkin palaa, kun puudutteen vaikutus lakkaa noin kahden tunnin päästä, joten lisäksi tarvitaan tulehduskipulääkettä, joka hoitaa kipua pidempään.

Lampaiden kipulääkkeistä vähän tietoa

Tulehduskipulääkkeet ovat tehokkaita hoitamaan erilaisiin sairauksiin liittyvää kipua, mutta niiden käytöstä ja vaikutuksista lampaan ja vuohen kivun hoidossa tiedetään vielä kohtalaisen vähän. Tietoa tarvittaisiin kipeästi lisää. Tulehduskipulääke kannattaa antaa eläimelle ennen toimenpidettä. Silloin lääkkeen kipua lievittävä vaikutus on parhaimmillaan.

Lampaita ja vuohia lääkitessä on muistettava, että ne ovat usein tuotantoeläimiä, ja niitä saa lain mukaan lääkitä vain Suomessa tuotantoeläimille hyväksytyillä eläinlääkkeillä. Lääkkeiden varoajat on otettava huomioon ja erityistä tarkkaavaisuutta varoajien suhteen on noudatettava lääkittäessä eläimiä, joiden maitoa käytetään elintarvikkeeksi. Lisäksi pitää muistaa, että kaikista lääkityksistä on pidettävä kirjaa.

Lampaille ja vuohille ei ole markkinoilla omia kipulääkevalmisteita, vaan niitä joudutaan lääkitsemään nautojen, sikojen ja hevosten valmisteilla. Kaikki lääkeaineet eivät sovi lampaille tai vuohille. Eläimille tarkoitettut tulehduskipulääkkeet

ovat aina reseptilääkkeitä. Eläinlääkäri saa luovuttaa tai määrätä reseptillä lääkkeitä tutkimansa eläimen tai eläinryhmän hoitoon. Suomessa tuotantoeläimille tulehduskipulääkkeistä yleisesti käytetään ketoprofeenia, meloksikaamia, fluniksiinimeglumii- nia ja karprofeenia. Kaikista on saatavilla injektiovalmisteet, joista hoitava eläinlääkäri valitsee sairauden tai toimenpiteen, eläimen tilan ja esimerkiksi varoajien kannalta parhaan lääkkeen. Kaikista lääkeaineista on myös olemassa suun kautta annettavia valmisteita.

Kipulääke voidaan annostella suun kautta, nahan alle tai suonensisäisesti. Koska lampaan ja vuohen lihakset ovat pienet, kudoksia ärsyttäviä tulehduskipulääkkeitä ei tule pistää lihakseen, sillä ne voivat aiheuttaa vakavia vammoja. Tulehduskipulääkkeiden annostelussa on tärkeää noudattaa eläinlääkärin antamia ohjeita, sillä lääkitys voi aihe-

”Paras tapa oppia huomaamaan kivusta ja sairaudesta kertovat pienet merkit mahdollisimman aikaisessa vaiheessa, on oppia tuntemaan hoidossaan olevien eläinten normaali ilme, käytös ja luonne.”

uttaa eläimelle myös haittaa, esimerkiksi ruuansulatuskanavan ärsytystä ja munuaisten vajaatoimintaa.

Kivun hoidolle useita jarruja

Tutkimusten mukaan eläinten kivun hoidolle on useita esteitä. Eläinten kipua vähättelevät asenteet ja perinteet ovat yleisiä. Ongelmia aiheuttaa myös se, ettei eläinten kipua osata tunnistaa eikä kivun haitoista eläimen elimistölle ja hyvinvoinnille tiedetä tarpeeksi. Yleisesti ajatellaan virheellisesti, että kipulääkitty eläin ei varo itseään ja voi pahentaa vammaansa, ja että kipulääkitys voi aiheuttaa eläimellä lisää stressiä tai häiritä diagnoosin tekoa. Tietoa kipulääkkeistä, niiden haittavaikutuksista ja varoajoista ei myöskään ole aina tarpeeksi saatavilla. Kivunlievityksen hinta ja lisääntynyt työ ovat myös yleinen syy jättää eläin lääkitsemättä.

Yleensä kivun hoito kannattaa

Kipulääkitys kannattaa. Se nopeuttaa eläimen toipumista ja parantaa hyvinvointia. Kipulääke maksaa yleensä itsensä takaisin potilaan nopeamman toipumisen johdosta. Sairas ja kivulias eläin hyötyy myös paljon pehmeästä, turvallisesta ja lämpimästä makuupaikasta sekä muusta tukihoidosta. Mitä aikaisemmin sairaus huomataan ja hoidetaan, sitä parempi on ennuste toipumiselle. Sairauden niin edellyttäessä potilas on eristettävä muista, mutta näkö- ja kuuloyhteys lauman muihin jäseniin olisi kuitenkin säilytettävä. Jos eläimen sairaus tai vamma niin vaatii, tai eläintä ei pystytä hoitamaan asianmukaisesti, se täytyy lopettaa. Oman onnensa nojaan sairasta eläintä ei koskaan saa jättää.

Lampaiden ja vuohien kipua on tutkittu vähän ja markkinoille tarvittaisiin juuri niille tarkoitettuja kipulääkevalmisteita. Tietoa ja tutkimusta

näiden eläinten kivusta ja sen hoitoon käytettävistä lääkkeistä tarvitaan kipeästi lisää. Asenteet ovat kuitenkin parantuneet ja lääkkeitä on käytettävissä. Halu huolehtia lampaiden ja vuohien hyvinvoinnista entistä paremmin on tärkeää ja sitä tarvitaan, jotta kipua hoidettaisiin yhä useammin ja tehokkaammin.

REHU-ÄSSÄ OY

• LAMMASKIVENNÄISIÄ myös luomutuotantoon hyväksytyt.

• NUOLUKIVET myös luomutuotantoon hyväksytyt.

POHJANMAAN REHU-ÄSSÄ OY

PUH: 06 344 4433

FAX: 06 344 4432

email: rehuassa@qnet.fi

Kuva: Pia Parikka

Uusi tauti tuli lentäen maahan

Kevään karitsointikausi on alkanut, ja odotettavissa on jännittäviä aikoja lammas- ja vuohitiloille. Maahamme polttiaisten välityksellä levinnyt uusi tauti, Schmallenberg-virusinfektio (SBV), on jo nyt aiheuttanut ensimmäisten epämuodostuneiden karitsoiden syntymän.

Hannele Nauholz
Terveystieteiden eläinlääkäri
Eläintautien torjuntayhdistys ETT

Schmallenberg-virus on todennäköisesti osallisena myös muihin lisääntymishäiriöihin, kuten uuhien tavallista yleisempään tyhjäksi jäämiseen. Tartunta ei aiheuta riskiä ihmisille, eikä se käytännössä leviä eläimestä toiseen muutoin kuin polttiaisten välityksellä.

Polttiaiset toivat ongelman

Suomen lammaspopulaatiota on vuosikymmeniä suojeltu tautien leviämiseltä muun muassa tiukoin uuden eläinaineksen maahantuontimääräyksin. Lampaiden tuonti on ollut todella vähäistä, ja sen aiheuttamia riskejä on hallittu viime vuosina kiitettävästi myös tuojien vapaaehtoisin toimin. Pelkona on ollut mm. Scrapien tai Bluetonguen eli sinikielitaudin leviäminen meillemme. Vuonna 2006 Keski-Euroopasta alkanut Bluetongue-virustyyppi 8:n

aiheuttama epidemia ehdittiin saada mittavan rokotosohjelman avulla kuriin ennen kuin polttiaiset ehtivät levittää sen meille. Keski-Euroopassa tunnistettiin kuitenkin syksyllä 2011 täysin uusi märehäntäjien virustauti, Schmallenberg-virusinfektio (SBV), jonka leviäminen tapahtuu Bluetonguen tapaan verta imevien hyönteisten, polttiaisten, välityksellä. Viime kesälle ja syksylle tyypillisiä olivat kovat tuulet etelän ja lännen väliltä, mikä edesauttoi virusta kantavien polttiaisten kantautumista myös Poh-

OTA YHTEYTTÄ ELÄINLÄÄKÄRIIN JA LÄHETÄ NÄYTTEITÄ TUTKITTAVAKSI EVIRAAN JOS:

- syntyy epämuodostuneita karitsoita tai kilejä
- syntyy liikkumiskyvyttömiä, imemiskyvyttömiä tai hermosto-oireisia karitsoita tai kilejä
- sikiössä tai jälkeisissä todetaan silmin nähtäviä muutoksia, kuten ihomuutoksia tai jälkeisten paksuuntumista
- esiintyy useampi kuin yksi luominen tai kuolleena syntynyt lyhyessä ajassa
- vuositasolla luomisten tai kuolleena syntyneiden määrä on noussut yli 5 prosenttiin vuodessa

joismaihin. Ainakin 16:sta Euroopan maasta on tähän mennessä raportoitu SBV:n aiheuttamia kliinisiä oireita.

Suuret haitat mahdollisia

SBV:n tyypillisesti aiheuttamat oireet, lisääntymishäiriöt, epämuodostumat ja huonokuntoiset vastasyntyneet, tulevat todennäköisesti aiheuttamaan mittaviakin jälkeläisten menetyksiä ja taloudellisia tappioita lammas- ja vuohitiloille eri puolilla Suomea. Tappiot voivat vaihdella suuresti sen mukaan, miten paljon virusta kantavia polttiaisia on ollut liikkeellä eläinten tiineyden herkän alkuvaiheen aikana. Joistakin Keski-Euroopan maista on raportoitu tilakohtaisen karitsoiden menetyksen vaihdelleen viime vuoden poikimaukautella yleensä nollan ja noin 50 prosentin välillä. Yksittäisillä tiloilla suurin osa karitsoista on menetetty.

Epämuodostuneita karitsoita ja kilejä syntyy todennäköisimmin joulu- ja maaliskuun välisenä aikana. Kannattaa myös huomioida, että epämuodostumat, jotka yleensä esiintyvät koukistuneiden ja jäykkien raajojen, vinokaulaisuuden tai vesipään muodossa, saattavat aiheuttaa myös poikimavaikeuksia. Synnytyksiä kannattaakin nyt valvoa tavallistakin huolellisemmin ja tarvittaessa nopeasti avustaa poikivaa eläintä tai kutsua eläinlääkäri apuun, jotta emän terveyttä ei vaaranneta. Karitsoilla ja kileillä saattaa olla myös muita ongelmia, kuten imemisvaikeutta, mikä myös aiheuttaa avun tarpeen. Tärkeää on myös ajoissa harkita, onko vastasyntynyt elinkelipoinen, vai onko se eläinsuojelullisesti järkevämpää lopettaa ja lähettää tutkittavaksi.

Jatkossa helpottaa

SBV käynnistää tartunnan saaneessa eläimessä vasta-aineiden muodostuksen, ja niiden aikaan saaman immuniteetin oletetaan olevan elinikäinen. Vaikka siis SBV säilyisi meillä tartuntakykyisenä talven yli tai palaisi meille jälleen ensi kesän tuulien mukana lämpimämmistä maista, tänä vuonna tartunnan saaneet märehitjät

Harmia ympäri Eurooppaa

Britannian lampureilla tuhansien punttien menetykset

Britanniassa Schmallenberg-viruksen arvioidaan aiheuttavan tiloille tuhansien punttien tappiot. Polttiaiset ovat levittäneet virusta lähes koko maahan.

Jotkut tuottajista arvioivat viruksen vähintään yhtä haitalliseksi kuin sinikielitauti oli, kertoo Farmers Weekly. *Carrol Barber* Charolaisin lammasyhdistyksestä arvioi taudin pahimmaksi kokemakseen. "Meille on kerrottu 60 katraassa 20-50 prosentin menetyksistä. Barberin mukaan tuottajat kaipaavat kipeästi rokotetta tilanteen helpottamiseksi. Osa on uhannut luopuvansa tuotannosta tai pitävänsä taukoa astutuksista, jos rokotetta ei saada.

BBC:n uutisen mukaan rokotetta kehitetään parhaillaan. Mikäli rokote osoittautuu toimivaksi ja turvalliseksi, se voisi olla käytössä Britanniassa ensi vuonna.

Polttiaisia jopa Kokkolan ja Uumajan yläpuolella

Ruotsissa Schmallenberg-viruksen vasta-aineita on löydetty pohjoisimmillaan Uumajan pohjoispuolelta otetuista maidonäytteistä. Viruksen vasta-aineita on löydetty myös useista tyhjiksi jääneistä uuhista eri puolilta Ruotsia, kertoo viime vuoden viimeinen Färskötsel -lehti.

Myös Suomessa tyhjiä uuhia on tiedossa suunnilleen samalta korkeudelta Kokkolan pohjoispuolelta.

Terhi Torikka

olisivat siltä suojassa. Uusien eläinten olisi silloin toivottavaa saada tartunta mahdollisimman aikaisin, jotta ne ehtisivät muodostaa immuniteetin jo ennen tiinehtymistään. Myös rokotteita kehitetään kuumeisesti märehitijöiden suojaamiseksi SBV:n varalta.

Se, mitä tuottajat itse voivat tehdä, on ensi syksyn tiineytysten siirtäminen niin myöhäiseen ajankohtaan kuin mahdollista, jotta alkutiineys osuisi polttiaisivapaaseen kauteen (säätälästä riippuen varmimmin noin

marraskuusta huhtikuulle). Kenenkään ei myöskään kannata tänä keväänä ostaa tiineitä SBV-positiivisia märehitijöitä, mikäli ei ole tiedossa, että ne ovat saaneet tartunnan jo ennen tiineyden alkua. Tärkeää on myös aina epäilyttävissä tapauksissa, luomisten ja epämuodostumien yhteydessä, ottaa yhteyttä eläinlääkäriin ja lähettää näytteitä – sikiöitä, jälkeisiä ja verinäytteitä – tutkittavaksi Eviraan. Tutkimukset ovat ilmaisia vielä toukokuun loppuun asti.

Nyt on paras aika huoltaa

keritsinkone

Koneen huolto alk. 26,50 €

Terien teroitus 15 € /pari

TEROITUSPALVELU SIHVO OY

Ravioskorventie 59, 19700 Sysmä

Puh. 040 528 5309 ja 03 717 9977

Karitsat kierteellä

Vitsit ovat vähissä Schmallerberg-viruksen aiheuttaman taudin iskiessä katraaseen. Tilanne on lohduton, sillä mitään ei valitettavasti ole tehtävissä kohduissa syntymäänsä odottavien, viruksen vioittamien karitsojen pelastamiseksi. On keskityttävä pelastamaan se mikä pelastettavissa on.

Pia Parikka

Uuhien ulkoisista merkeistä ei poikimisen lähestyessä voi päätellä kantavatko ne terveitä vai sairaita sikiöitä. Sairaiden karitsojen poikimisen yhteydessä emättimestä voi kuitenkin työntyä paksua keltaista majoneesimaista limaa, jota voi kellua sekoittumattomana myös sikiönesteessä. Schmallerberg-karitsat syntyvät usein yksösinä.

Kättilöt kiireisinä

Epämuodostuneet karitsat voivat synnytyksessään aiheuttaa uuhille pahoja poikimavaikeuksia. Karitsojen jalat ovat usein epänormaalin pitkät, ja ne voivat olla jäykistyneet ristiin, suoraan tai koukkuun. Selkäranka on usein kierteinen ja pää kääntynyt eläimen kylkeä tai selkää vasten. Lisäksi Schmallerberg-karitsat ovat usein suuria.

Schmallerbergin jyllätessä poikimisten valvontaa kannattaa tehostaa, jotta uuhia ei menetettäisi poikimisissa. Poikima-avun antamiseen kannattaa varautua kaikin tavoin jo etukäteen: riittävästi pitkiä kertakäytöshansikkaita, tuoretta liukastetta, puhtaita pesurättejä, suihkutettavaa desinfiointiainetta, lisämiehitystä ja mahdollisesti vetoapulaite. Avaruusolentoja muistuttavien kummajaisen vetäminen voi olla henkisesti ja ruumiillisesti kaikille osapuolille kova koettelemus.

Menetyksen laajuuden vuoksi elossa syntyneisiin terveisiin karitsoihin kannattaa todella panostaa. Kun luomiset otetaan huomioon, voi lopullinen eloon jääneiden karitsojen määrä jäädä pieneksi.

Varaudu lopettamisiin

Kaikki Schmallerberg-viruksen vaurioittamat karitsat eivät synny kuolleina. Epämuodostumien aste vaihtelee, ja osa viallisista karitsoista jää eloon syntymänsä jälkeen. Vaikka ne eivät pääse nisälle itsenäisesti, voivat

” Teuraskaritsan laatupalkkioihin sairaus vaikuttaa suoraan, mutta se voi pahimmillaan leikata myös uuhitukia, mikäli tuotantovelvoite ei täyty. ”

ne juotettuina olla elinvoimaisia. Todennäköisesti niitäkään ei silti voida parantaa.

Epätoivoisten tapausten hoito on uuvuttavaa työtä. Karitsat huutelevat hätääntyneinä emiensä perään aiheuttaen levottomuutta muissa lampaisissa. Ne voivat juosta kyljellään maan paikoillaan alusillaan, kaatuilla tai kolautella päätänsä ympäristöönsä. Ne voivat olla myös sokeita.

Kuntoutuksella ei ole juuri vaikutusta tilanteeseen. Lopetukseen kannattaa ryhtyä herkästi, sillä vioittunut karitsa on onneton ja saattaa vahingoittaa itseään ympäristöönsä. Lopetusvälineistön, mielellään pulttipyssyn, kunto ja riittävä panosten määrä kannattaa tarkistaa hyvissä ajoin jo ennen karitsointien alkua. Laitteen käyttöön tulee myös paneutua etukäteen. Mikäli kuolleet karitsat pakastetaan, kannattaa tänä keväänä varata normaalia enemmän säilytystilaa raadoille.

Tyhjät tiineiksi

Schmallerberg-virus aiheuttaa epämuodostumien lisäksi luomisia. Lampailu luomisia ei usein huomata, sillä kuolleet sikiöt voivat imeytyä uuhien elimistöön kohdunseinämän läpi.

Vain tiineystarkastuksilla voidaan saada varmuus katraan todellisesta tilanteesta. ProAgrian lammasneuvojen mukaan tiineystarkastuksissa on syksyn ja talven kuluessa havaittu poikkeuksellisen paljon tyhjiä uuhia. Mikäli varmuutta tiineydestä ei ole, kannattaa pääsit laittaa varmuuden vuoksi takaisin töihin. Luoneilla uuhilla ei pitäisi olla tiinehtymisongelmia enää myöhemmin. Tiinehtyvyys on yleensä hyvä vielä helmikuussa rodusta riippumatta.

Kannattaa riskit huomioiden harmita myös vuonueensa kokonaan menettäneiden uuhien pikaumpeutusta ja siirtämistä takaisin astutukseen.

Talous koetuksella

Schmallerberg voi pahimmillaan aiheuttaa erittäin vakavia taloudellisia

Ostamme kaikenikäisiä lampaita ja vuohia teuraaksi ympäri vuoden.

Teurastus, lihanleikkaus ja tyhjiöpakkaus myös rahtityönä

**Lallin
Lammas**

Lallin Lammas Oy
Mikolanlenkki 80, 27730 TUISKULA
Puh. 02 554 6273. Faksi 02 554 6290.
lallin.lammas@lallinlammas.inet.fi

menetyksiä lammastiloilla. Kun karitsoja ei synny tai jää eloon, ei tiiloilla ole teuraita eikä siitoseläimiä myytäväksi. Vaikeuksia voi olla myös riittävän eläinmäärän järjestämisessä maisemanhoitokohteisiin.

Maataloustukiakin jää saamatta viruksen vuoksi. Teuraskaritsan laatupalkkioihin sairaus vaikuttaa suoraan, mutta se voi pahimmillaan leikata myös uuhitukia, mikäli tuotantovelvoite ei täyty. Karitsoja tulee syntyä keskimäärin yksi karitsa uuhita kohden. Luominen lasketaan yhdeksi karitsaksi ja ne kannattaa ehdottomasti kirjata Lammasrekisteriin.

Vakuutuksilla saatetaan voida paikata lammastilojen taloudellisia menetyksiä. Vakuutuksen voimassaolo ja ehdot kannattaa ehdottomasti tarkistaa niin pian kuin suinkin.

TUTKIMALLA VARMUUS

Schmallenberg-viruksen saastuttamiksi epäiltävät karitsat ja luodut sikiöt tutkitaan Evirassa ilmaiseksi toukokuun 2013 loppuun asti. Myös raatojen lähetyksellä Matka-huollon kautta on ilmaista eli lähetyksellä tehdään vastaanottajan laskuun.

Jäähdytetyt karitsat ja mielellään myös jälkeiset pakataan yksittäin nesteen pitävään pakettiin, esimerkiksi muovipussiin tai muovitetuun rehusäkkiin, joka kääritään runsaaseen sanomalehteen ja laitetaan kaksinkertaiseen muovipussiin. Koko erä pakataan tiiviisti suureen pahvilaatikkoon, joka suljetaan pakkausteipillä.

Lähetyksen mukaan liitetään soveltuville osin täytetty lähetelomake, jonka voi ladata Eviran verkkosivuilta: Lähete nautojen luomisen syyn selvittämiseksi. Lähete pakataan omaan läpinäkyvään pussiinsa, esimerkiksi kaupan vihannespussiin tai Minigrip-pussiin.

Karitsat kannattaa tutkituttaa, jotta saataisiin varmuus tilanteesta. Tutkimustuloksia voidaan vaatia myös mahdollisten vakuutus- tai yleiskorvausten käsittelyjen yhteydessä. Lisäksi voittuneet karitsat saadaan hoidettua pois tilalta, kun ne lähetetään tutkimuksiin. Asialla voi olla henkisesti suuri merkitys.

Lisätietoja kuolleiden karitsojen lähettämisestä tutkittaviksi:

www.evira.fi/portal/fi/elaimet/elainten_terveys_ ja_ elaintaudit/naytteenotto- ja_ lahetysohjeet/nauta/luominen/

” ProAgrian lammasneuvojen mukaan tiineystarkastuksissa on syksyn ja talven kuluessa havaittu poikkeuksellisen paljon tyhjiä uuhia. ”

Ammattilaisen valinta! Lampaiden kerintään ja sorkkien hoitoon

Huolto- ja teroituspalvelut

Huolto- ja teroituspalvelut kerintäkoneille ja tarvikkeille!

Rantsilta kaikki tuotteet helposti ja vaivattomasti kotiovellesi!

Aesculap-trimmereiden yli 100 vuoden historia takaa tarkkuuden ja laadun. Nämä leikkurit on suunniteltu kestämään päivittäistä työskentelyä ja ammattilaisten kovaa käyttöä.

Felcon sorkkasakset on suunniteltu yhteistyössä lammis- ja vuohikasvattajien kanssa! Erinomainen leikkuutehokkuus ja ergonominen muotoilu.

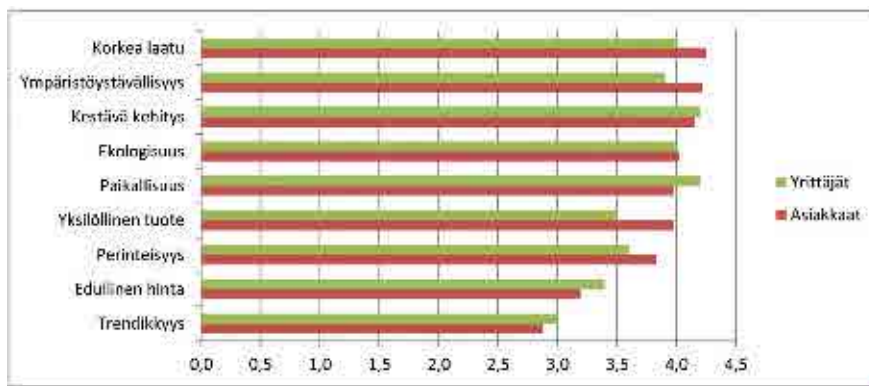
rantsi

Rantsi, Honkasaarentie 98, 32200 LOIMAA, Finland - puh. 040-8355233 www.rantsi.fi - janne.makelainen@rantsi.fi

Moni maaseutuyritys toimii asiakaslähtöisesti

KnowSheep -hankkeessa verrattiin asiakaskyselyn tuloksia saaristo- ja rannikkoalueen lammastalousyrittäjien arvoihin. Tulokset kertovat, että osa yrittäjistä panostaa jatkojalostustuotteissaan juuri niihin tekijöihin, joita maaseudun markkinatapahtumissa vierailevat asiakkaat pitävät tärkeinä.

Raija Räikkönen
KnowSheep -hanke
puh. 040 6856932
raija.raikkonen@mtt.fi

Markkinatapahtumassa asiakkaat arvioivat eri asioiden tärkeyttä käsityötuotteissa asteikolla 1-5. Numero 1 kuvasi, että asia ei ollut lainkaan tärkeä vastaajalle. Numero 5 kuvasi, että asia merkitsi vastaajalle erittäin paljon. Samaan taulukkoon on yhdistetty samalla asteikolla mitattuna saaristo- ja rannikkoalueen lammastalousyrittäjien näkemykset, missä yrittäjät vastasivat omista arvoista ja tärkeistä ominaisuuksista, mitkä lisäävät tuotteiden kilpailukykyä.

Kesällä 2012 Maalaispirssi-markkinatapahtumassa, Paraisilla 47 asiakasta vastasi Knowsheep-hankkeen järjestämään kyselyyn, jossa kysyttiin, mitä asioita he pitivät tärkeinä käsityötuotteissa. Lammastalousyrittäjille suunnatussa kyselytutkimuksessa vuotta aiemmin selvitettiin yrittäjien arvoja ja arviota jatkojalostustuotteittensa kilpailukykyä lisäävien ominaisuuksien merkittävyydestä.

Asiakkaiden ja yli kolme lammasta omistavien yrittäjien vastausten vertailu osoitti, että kyselyyn vastanneet yrittäjät pitivät tärkeinä samoja asioita omassa liiketoiminnassaan

kuin kyselyyn vastanneet asiakkaat (Kuva 1). Vastausten vertailu antaa selviä viitteitä siitä, että osa lampaista kasvattavista yrittäjistä on kehittänyt liiketoimintaansa asiakaslähtöiseksi. He ovat osanneet keskittyä tuotekehityksessä asioihin, joita kyselyyn vastannut asiakasryhmä arvostaa ja minkälaisia tuotteita se on halukas ostamaan.

Kotimaisuus, laatu ja ekologisuus arvossaan

Maaseudun markkinatapahtumissa vierailevat asiakkaat arvostavat käsityötuotteissa eniten kotimaisuutta

ja korkeaa laatua. Kyselyyn vastannut asiakasryhmä arvosti merkittävän paljon ympäristöystävällisyyttä, kestävää kehitystä ylläpitävää liiketoimintaa ja ekologisuutta. Kyselyn perusteella maaseudun markkinatapahtumista tullaan ostamaan usein paikallisia ja yksilöllisiä tuotteita, jotka on valmistettu luonnon raaka-aineista. Tutkimuksen mukaan asiakkaat eivät aina edellytä tuotteelta edullisuutta, brändiä tai trendikkyyttä, jos tuote on laadukas tai siinä on muita tärkeitä ominaisuuksia, joita asiakas arvostaa. Käyttötavarat osoittautuivat asiakkaille tärkeämmäksi tuoteryhmäksi kuin koriste-esineet.

Pienikin voi menestyä hyvin

Vaikka pienien käsityöyrittäjien toiminta ja tuotantomäärät ovat pieniä, he voivat onnistua hyvin liiketoiminnassaan, jos osaavat kohdistaa tuotteensa tarkkaan valituille asiakasryhmille. Tärkeää on valita myyntipaikat suunnitelmallisesti, jotta tuotteille suunniteltu oikea asiakasryhmä saavutetaan. Asiakkaat valitsevat ostopaikkansa usein omien arvojensa perusteella. Oletettavasti maaseudun markkinatapahtumissa vierai-

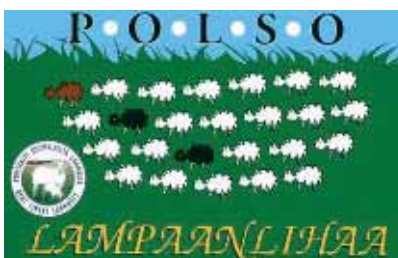
Ostamme teuraslampaita ja vuohia

- teurastus
- lihanleikkuu ja tyhjiöpakkaus
- myös rahtityönä

Teurastamo ja lihankäsittelylaitos

Polson Lammas Oy

käyntios. Lestintie 1855
69410 Sykäräinen
Eero Polso, p. 0400 892 198
postios. Ojennustie 1
69410 Sykäräinen

levat asiakkaat ovat kiinnostuneita erilaisista tuotteista kuin esimerkiksi ostoskeskusten tai design-myymlöiden asiakkaat.

Vastuullisuusasioiden merkitys on kasvanut yrityksissä merkittäväksi kilpailutekijäksi. Yrityksiltä vaaditaan entistä enemmän eettistä, moraalista ja avointa käyttäytymistä. Myös osa maaseutuyrityksistä on ymmärtänyt, että edelläkävijät saavat oikeista panostuksista lisäarvoa toiminnalleen. Lisäarvotekijöitä kannattaa myös tuoda rohkeasti esille, koska se tuo markkinointitietua tuotteille.

Alkuperä ja tarinat rohkeasti esiin

Moni käsityöyrittäjä voisi huomattavasti näyttävämmän tuoda esille tuotteittensa alkuperää, valmistustapaa, historiaa tai tuotteisiin liittyviä tarinoita. Viestinnän sisällöllä on suuri merkitys tuotteen arvoon, kun se esimerkiksi korostaa tuotteen ainetuotteen laatua. Asiakkaiden asenteiden ja käyttäytymismallien pohjalta räätälöity viesti ja tietoon perustuva mainonta vaikuttavat asiakkaiden valintapäätöksiin. Esimerkiksi villan hyviä ominaisuuksia, ympäristöystävällisyyttä ja tuotteiden valmistustapaa voitaisiin tuoda markkinoinnissa paremmin esille. Kun tuotteeseen liitetään tunnesisältöä, tuote alkaa viehättää enemmän ja saa huomattavasti korkeamman arvon. Amerikkalainen runoilija Maya Angelou tiivistää vanhan totuuden: ”Ihmiset unohtavat, mitä olet tehnyt tai sanonut, mutta he eivät koskaan unohda sitä miltä olet saanut heidät tuntemaan”.

**OSTETAAN
LAMMASTA JA KARITSAA.**
Myös rahtiteurastus ja leikkuu.

Tilateurastamo Kouvolassa
www.muhniemenlahtivaja.fi
puh. 040 578 6317

ProAgrian Lammas- ja vuohitiimi

sähköpostiosoitteet: etunimi.sukunimi@proagria.fi

Uusimaa ja Nylands Svenska, Pirkanmaa, Varsinais-Suomi, Satakunta, Häme ja Finska Hushållningssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Kaie Ahlskog*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48, PL 97, 33101 Tampere, puh. 0400 731 811, tallennukset ja todistukset: *Merja Hietamäki*, puh. 050 345 5449

TalOUSneuvonta:

Häme: *Satu Näykkä*, ProAgria Häme/Someron toimisto, Kiiruuntie 1, 31400 Somero, puh. 020 747 3039. Uusimaa: *Juha Helenius*, ProAgria Uusimaa, Seutulantie 1, 04410 Järvenpää, puh. 020 747 2503. Pirkanmaa: *Päivi Äijänen*, ProAgria Pirkanmaa, Näsilinnankatu 48 D, PL 97, 33101 Tampere, puh. 020 747 2776. Varsinais-Suomi: *Esko Aalto*, ProAgria Farma, Artturinkatu 2, 20200 Turku, puh. 010 273 1535. Satakunta: *Erno Uusi-Salava*, ProAgria Satakunta, Itsenäisyydenkatu 35 A, 28130 Pori, puh. 0400 422 658

Etelä- ja Pohjois-Savo, Kymenlaakso sekä Etelä- ja Pohjois-Karjala

Tuotantoneuvonta: *Sari Heltelä*, ProAgria Etelä-Savo, PL 28, 51901 Juva, puh. 020 747 3602

TalOUSneuvonta:

Kymenlaakso: Tulosanalyysi: *Raija Tamminen*, 040-7221873, maksuvalmiuslaskelmat: *Alpo Jaakkola*, puh. 020 747 3409, ProAgria Kymenlaakso ry, Hovioikeudenkatu 16, 45100 Kouvola. Etelä-Savo: *Auvo Gustafsson*, ProAgria Etelä-Savo, Mikkelin toimipaikka, Mikonkatu 5, 50100 Mikkeli, puh. 020 747 3586. Pohjois-Savo: *Tuomo Rissanen*, ProAgria Pohjois-Savo, PL 1096, Puijonkatu 14, 70111 Kuopio, puh. 040 563 8749. Etelä-Karjala: *Anna Turunen*, ProAgria Etelä-Karjala, Pormestarinkatu 6, PL 46, 53101 Lappeenranta, puh. 020 747 2615

Etelä- ja Keski-Pohjanmaa, Keski-Suomi, Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet

Tuotantoneuvonta: *Elina Vainio*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 06 416 3435, matka 040 199 0143

TalOUSneuvonta:

Keski-Pohjanmaa: *Heikki Ojala*, ProAgria Keski-Pohjanmaa, Ristirannankatu 1, 67100 Kokkola, puh. 020 7473261. Keski-Suomi: Tulosanalyysi: *Irene Mäkinen*, puh. 040 587 3245, Likvi ja Elinkeinoasuunnitelma: *Hannu Laitinen*, puh. 020 747 3341, ProAgria Keski-Suomi, Kauppakatu 19, PL 112, 40101 Jyväskylä. Österbotten: *Tor-Erik Asplund*, ProAgria Österbottens Svenska Lantbrukssällskapet ry, Handelsplanaden 16 D, 65100 Vasa, puh. 050 386 5922. Etelä-Pohjanmaa: *Marjut Viitasalo*, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Huhtalantie 2, 60220 Seinäjoki, puh. 040 353 0227

Oulu ja Kainuu

Tuotantoneuvonta: *Heini Rautiola*, ProAgria Oulu, Kauppurienkatu 23, PL 106, 90101 Oulu, puh. 045 657 8708, heini.rautiola@proagria.fi

TalOUSneuvonta:

Pohjois-Pohjanmaa: *Sari Isotalus*, ProAgria Oulu, Talusperäntie 23, 85230 Talus, puh. 040 764 7904. Kainuu: *Tarja Poikela*, ProAgria Kainuu, Osmonkatu 9, 87100 Kajaani, puh. 0400 286 786

Lappi

Tuotantoneuvonta: *Armi Uljuu*, ProAgria Lappi, Rantatie 39, 94400 Kemijärvi, puh. 0400 484 305

TalOUSneuvonta: *Pekka Kummala*, ProAgria Lappi, Eteläranta 55, 96300 Rovaniemi, puh. 020 747 2722

Åland

Ålands Hushållningssällskapet, 22150 Jormala, puh./tel 018 329 644 tai/eller 0457 526 7304, kerstin.lundberg@landsbygd.ax

Valtakunnallinen koordinointi

Kehityspäällikkö *Pia Parikka*, ProAgria Keskusten Liitto, Viikinaistentie 35, 19210 Lusi, 020 747 2451

Kaikilla ei ole säännöllistä toimistopäivää, varmimmin tavattavissa maanantaisin.

Lappi (Ultraäänimittaukset, eläväEUROP, tiineystarkastukset)

Johanna Alamikkotervo, johanna.alamikkotervo@gmail.com
Vanhalantie 17, 95300 Tervola, puh. 041 459 6657

Föreningen Ålansfåret r.f. (ahvenanmaanlammasta koskevat asiat)

Maija Häggblom, maija.h@maijas.ax

Ångo-bussvägen 288, 22630 Lumparland, puh. 040 742 8967

Lämpölampun suojus, säästökytkimellä
210 mm, 5 m kaapeli, enin. 250W
1636300221 23,20

Lämpölampun suojus ilman
säästökytkintä,
enin. 175W
1636300218 21,15

Tuttiämpäri viidellä tutilla
1620101806 25,20
Kiinnityshela
1620101904 1,90
Kansi
1620101905 3,20
Irtotutti
1620101912 1,10

Lämpölamppu kirkas 150W
1756090415 6,00
250W
1756090425 6,40

Tuttipullo 1 l
1620121210 4,95
Tutti
1620101912 1,10

Tuttikaukalo kolmella tutilla, vasikoille
16 l, kahden litran jaolla
1620255003 142,00

Tuttikaukalo viidellä tutilla, vasikoille
25 l, kahden litran jaolla
1620255005 195,00

Tuttikaukalo viidellä tutilla, vasikoille
30 l, ilman erillistä jakoa
1620255015 159,00
Tutti
1620255404 4,95

Tuttikaukalo kahdeksalla tutilla, vasikoille
40 l, kahden litran jaolla
1620255008 285,00

Vasikankaukalot sopivat myös lampaille tuttia ja kiinnikettä vaihtamalla!

Kiinnike lammastutille 1620255104 5,00
Lammastutti 1620255404 4,95

Lämpölamppu punainen 150W
1756060415 6,00
250W
1756060425 6,40

Tuttipullo
1620255400 10,50
Tutti
1620255404 4,95

**KATSO LÄHIN JÄLLEENMYYJÄSI WWW.GRENE.FI
TAI SOITA (02) 420 64600**

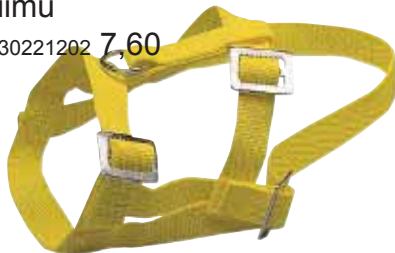
WWW.GRENE.FI

Lammasleykkuri Super Profi
230 V voimakkaalla, mutta hiljaisella 436 w
moottorilla. Varustettu ammattikäyttöön tarkoitetulla
leikkuupäällä.

1590121505 476,70

Riimu

1630221202 7,60

Kaviopihdit 420 mm

1586242002 39,30

Juomakaukalo Prebac, uimurilla, 90 l

1600020802 310,50

**Todella kattava valikoima juomakuppeja ja
-kaukaloita!**

Desinfiointiallas 200x85 cm

1600540202 327,65

Paimensauva 130 cm alumiinia

1581124508 25,20

Kavioveitsi

1696168051 19,15

Rehukaukalo, 32 l, 80 x 36 x 22 cm

1620100205 56,50

Rehukaukalo, 50 l, 121 x 35 x 23 cm

1620100208 95,80

Nuolukiviteline

10 kg:n kivelle

1620100220 6,25

Nuoluämpäri Easylick Standard,
naudoille & lampaille, 20 kg

1617050200 38,30

Nuolukivi lampaille, 10 kg

1617020300 8,50

**EIVÄT
SISÄLLÄ
KUPARIA!**

ALV 14 %!

Nuoluämpäri Easylick
High energy, lampaille, 20 kg

1617050300 43,40

Uuhituen ja uuhipalkkion haku sähköisenä Vipussa

Marika Lehtinen,
ylitarkastaja, Maaseutuvirasto

Kansallista uuhitukea ja EU:n uuhipalkkiota ja sen lisäpalkkiota on mahdollista hakea nyt myös sähköisesti Vipu-palvelun kautta (<https://vipu.mavi.fi>). Vipu-palvelu on viljelijöiden verkkoasiointipalvelu, jota ylläpitää ja kehittää Maaseutuvirasto (Mavi). Viljelijätukia on voinut hakea sähköisesti vuodesta 2009 lähtien. Kevään 2012 hakuaikana 45 prosenttia viljelijöistä teki hakemuksensa sähköisesti.

Uuhituen (ennakko ja tuen loppuosa) ja uuhipalkkion hakuaika on 1.2.–28.2.2013. Uuhitukea ja -palkkiota haetaan tuttuun tapaan lomakkeella 107A. Vuonna 2013 uuhien tilallapitoaika on 1.3.–8.6.2013.

Uuhituen ja -palkkion haku avautuu Vipu-palvelussa 6.2.2013 ja päättyy viimeisenä hakupäivänä 28.2.2013 klo 23:59.

Jos haet uuhitukea ja -palkkiota sähköisesti, voit ilmoittaa myös eläimen poistamisesta hakemukselta ja pitopaikan muuttumisesta tilallapitoaikana (lomake 124) kätevästi Vipu-palvelussa 8.6.2013 saakka.

Uuhipalkkion sähköinen haku on kätevää ja vaatii vain voimassa olevat Vipu-tunnukset (laajat käyttövaltuudet). Voit käydä jo nyt Vipu-palvelussa tarkistamassa käyttöoikeutesi. Palvelun osoite on <https://vipu.mavi.fi>. Vipu-palveluun voit kirjautua verkkopankkitunnuksilla tai mobiilivarmennetta käyttäen.

Jos käyttöoikeudet puuttuvat tai niitä täytyy muuttaa, tee hakemus kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle lomakkeella 405. Löydät lomakkeen osoitteesta www.suomi.fi/lomakkeet.

Myös muiden kansallisten kotieläintukien ennakoita on ensimmäistä kertaa mahdollista hakea sähköisesti.

Ennakoiden sähköinen haku alkaa 6.2.2013 ja päättyy 22.3.2013 klo 23.59.

Uuhituen (ennakko ja tuen loppuosa) ja uuhipalkkion hakuaika on 1.2.–28.2.2013. Uuhitukea ja -palkkiota haetaan tuttuun tapaan lomakkeella 107A. Vuonna 2013 uuhien tilallapitoaika on 1.3.–8.6.2013.

Uuhipalkkiokiintiöiden hakuaika on 1.2.–28.2.2013. Lomake 122 palautetaan hakuaikana ELY-keskukseen.

Tiloille on lähetetty lomakkeen 107A lisäksi hakuohjeet kansallisen uuhituen ja EU:n palkkioiden hakua varten. Hakuohjeista voit tarkistaa mm. tarkemmat haku ehdot.

Teuraskaritsan laatupalkkio

Teuraskaritsan laatupalkkion osallistumisilmoituksen hakuaika on 1.2.–28.2.2013. Teuraskaritsan laatupalkkiota haetaan osallistumisilmoituslomakkeella 177. Osallistumisilmoitusta 177 ei tarvitse jättää joka vuosi. Jos viljelijä on osallistunut palkkiojärjestelmään jo vuonna

2011 tai 2012, osallistumisilmoitusta ei tarvitse jättää uudestaan vuonna 2013. Jätetty osallistumisilmoitus on voimassa toistaiseksi, kunnes palkkiojärjestelmä lakkautetaan tai viljelijä peruuttaa hakemuksensa. Teuraskaritsan laatupalkkiota ei voi toistaiseksi hakea sähköisesti.

Lisätietoa tuki- ja palkkioehdoista sekä hakemiseen ja maksatuksiin liittyviin asioihin löytyy Maaseutuviraston nettisivuilta www.mavi.fi > Viljelijätuet > Eläintuet ja -palkkiot. Lomakkeet löytyvät nettisivulta www.suomi.fi/lomakkeet

TEURASKARITSAN LAATUPALKKION 2012 MAKSATUS LÄHESTYY

Viljelijä:

Tarkista, että lammas- ja vuohirekisteri on ajan tasalla. Helpoimmin tarkistus onnistuu lammas- ja vuohirekisterin Internet-sovelluksesta. Sovelluksesta löydät mm. omat ilmoituksesi ja teurastamon tekemät teurastusilmoitukset lampaistasi.

- Teuraskaritsat ovat sen tilatunnuksen alla, jolla on haettu teuraskaritsan laatupalkkiota.
- Vuonna 2012 teurastetuista karitsoistasi on tehty poistoilmoitukset ja muutkin ilmoittamasi tiedot ovat oikein.
- Vuonna 2012 teurastetuista karitsoistasi on tehty teurastusilmoitukset.

Lammas- ja vuohirekisteri:

- Internet-sovellus: <https://niemi.mmm.fi/elain/>
- Asiakaspalvelu 029 5300404 tai lammasvuohi@mloy.fi arkisin klo 8.15–16.00.

Huom. Myös muiden lampaiden kuin teurastettujen karitsojen tiedot on oltava lammas- ja vuohirekisterissä ajan tasalla: EU-rahoitteisten palkkioiden, kuten uuhipalkkio ja teuraskaritsan laatupalkkio, saaminen vaatii täydentävien ehtojen noudattamista koko kalenterivuoden ajan. Täydentävissä ehdoissa edellytetään mm. eläinten merkintään ja rekisteröintiin liittyvän lainsäädännön noudattamista.

Lammasteurastamo:

Ilmoita vuoden 2012 teurastusilmoitukset välittömästi lammas- ja vuohirekisteriin. Teurastusilmoitusten tekeminen onnistuu sähköisesti sovelluksella ja paperilomakkeella.

Alkuperäisrotujen kasvattaminen – ympäristötuen erityistukisopimus

Ulla Sihto

ylitarkastaja, Maaseutuvirasto

Keväällä 2013 viljelijä voi hakea vain vuoden mittaista jatkoa vuonna 2008 alkaneelle sopimukselle, joka loppuisi tänä vuonna. Jatkosopimuskausi alkaa 1.5.2013 ja päättyy 30.4.2014. Tähän hakuun voi tulla vielä muutoksia joista tiedotetaan keväällä 2013. www.mavi.fi.

Tuella pyritään turvaamaan taloudellisesti, tieteellisesti ja kulttuurihistoriallisesti arvokkaiden paikallisten rotujen ja niiden erityisominaisuuksien sekä näiden rotujen perinnöllisen muuntelun säilyminen. Alkuperäisrotut sopivat hyvin esimerkiksi perinnemaisemien hoitoon. Niiden avulla voidaan hoitaa luonnonlaitumia, hakamaita, metsälaitumia ja niittyjä.

Sopimuksen hakeminen

Jatkosopimusta haetaan lomakkeella 101B päätukihaun yhteydessä (30.4.2013 mennessä). Lomake palautetaan kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle. Jatkosopimuksessa noudatetaan olemassa olevan sopimuksen ehtoja. Jatkosopimusta haettaessa viljelijän ei tarvitse toimittaa viisivuotisen sopimuksen haun yhteydessä toimitettavia liitteitä.

Nautojen, lampaiden ja vuohien on oltava vähintään yhden vuoden ikäisiä sopimuskauden alkaessa. Sopimus lampaista tai vuohista voidaan tehdä, kun eläimiä on vähintään kolme.

Lampaista ja vuohista pitää viljelijän pystyä esittämään ajan tasalla oleva pitopaikkakohtainen eläinluettelo. Eläinten on kuuluttava luotettavaan tarkkailu- tai rekisteröintijärjestelmään polveutumisen selvittämiseksi koko sopimuskauden ajan.

Tuen määrä ja maksaminen

Tuki maksetaan vuosittain sopimuseläimistä sopimuksen mukaisten eläinyksiköiden (ey) ja ilmoituksen perusteella seuraavasti: 270 /ey suomen-, ahvenanmaan- ja kainuunharmaslampaat sekä suomenvuohet.

Tuen maksatusta on haettava vuosittain kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle palautettavalla päätukihakulomakkeella 101B sekä ELY-keskukseen toimitettavalla lomakkeella 218M. Molemmat lomakkeet on palautettava 30.4.2013 mennessä. Maksatushakemuksen (lomake nro 218M) myöhästyessä tukea alennetaan tai sitä ei makseta lainkaan sopimusvuonna. Maksamista on haettava myös sopimuksen pitämiseksi voimassa. Tuki maksetaan vuosittain kahdessa erässä, joista ensimmäinen aikaisintaan syyskuussa.

Hyväksyttävät rekisterit sekä rotupuhtaustodistuksen antajat:

Suomen- ja kainuunharmaslammias	ProAgria Maaseutukeskuksen Lampaiden tuotosseurantarekisteri, ProAgria Maaseutukeskukset
Ahvenanmaanlammias	ProAgria Maaseutukeskuksen Lampaiden tuotosseurantarekisteri tai Föreningen Ålandsfår rf:n ylläpitämä rekisteri, ProAgria Maaseutukeskukset tai Föreningen Ålandsfår rf
Suomenvuohi	Viljelijän oma ilmoitus (molemmissa kohdoin)

Alkuperäisrotutuen jatkosopimusta haetaan lomakkeella päätukihaun yhteydessä 30.4.2013 mennessä.

SOPIMUKSEN EDELITYKSET

- Viljelijällä oltava voimassa oleva ympäristötukisopimus.
- Hakija sitoutuu kasvattamaan tilallaan lisäämistarkoituksessa sopimuskauden ajan tukeen oikeuttavia eläimiä. Tuen edellytyksenä on sopimuseläinten astutus- ja jalostuskäyttö. Eläinten tulee olla puhtasrotuisia.
- Sopimukseen haettujen eläinten tulee olla hakijan hallinnassa koko sopimuskauden ajan.

MISTÄ LISÄÄ TIETOA?

- Paikallinen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (ELY-keskus), www.ely-keskus.fi
- Tukihakemus 2013 (lomake 101B), www.suomi.fi
- Ilmoitus alkuperäisrotujen kasvattamista koskevan tuen maksamisesta (lomake 218M), www.suomi.fi
- Maaseutuvirasto, puhelin vaihde 020 772 007, sähköpostios.: etunimi.sukunimi@mavi.fi, www.mavi.fi
- Paikallinen ProAgria -neuvontajärjestö www.proagria.fi

Kauan viljelemättömänä olleet kasvillisuudeltaan monipuoliset pellot saattavat olla mahdollisia erityistukikohteita. Pitkäjänteinen laiduntaminen edesauttaa alueen muuttumista perinnemaisemaksi.

Luonnonlaitumet tarvitsevat lampaista

Lampaat tekevät erinomaista työtä perinnebiotoopeilla ja sopivat myös muille luonnonlaitumille. Näiden alueiden aitaamisesta, raivaamisesta ja laiduntamisesta syntyviin kuluihin saa maatalouden ympäristötuen erityistukea.

Auli Hirvonen
maisemasuunnittelija
ProAgria Etelä-Suomi
Etelä-Suomen maa- ja kotitalousnaiset

Kaikilla ei ole omistuksessa perinnebiotooppeja eli esimerkiksi metsälaitumia, hakamaita, ketoja ja tuoreita niittyjä. Siksi kannattaa pohtia myös muunlaisten luonnonlaitumien hyödyntämistä. Parhaimmillaan luonnonlaitumet ovat osa tilan laidunkiertoa, jolloin peltolaitumia vapautuu muuhun käyttöön.

Maaseutumaiseman luonnonlaitumet

Perinnebiotoopit ovat syntyneet pitkäaikaisen laidunnuksen tai niiton tuloksena. Mutta myös muita alueita voidaan rinnastaa luonnonlaitumiksi. Monet vanhat, peltorekisterin ulkopuoliset, niittymäiset ja umpeen kasvavat pellot ja niiden reuna-alueet voivat olla luonnon monimuotoisuuden kehittymisen kannalta oivallisia laidunalueita. Esimerkiksi pienet vanhat viljelemättömät peltosalat metsäis-

ten alueiden keskellä muodostavat yhdessä metsän kanssa kiinnostavia mosaiikkimaisia laitumia ja tarjoavat lampaille sopivia laidunalueita.

Laajat peltosaarekkeet, monilajiset metsänreunat ja oja- ja puronotkot voidaan myös hoitaa laiduntamalla. Kohteita on mahdollista hoitaa myös maisemanhoidon ja -kehittämisen näkökulmasta. Kylämaiseman keskeiset alueet voivat laidunnettuna muodostaa hienoja yksityiskohtia lähimaisemaan ja elävöittää koko kyläkuva. Maisemallisesti tärkeitä laidunalueita ovat pellon ja tien sekä pellon ja vesistön väliset alueet. Niiden hoidolla on suuri maisemallinen merkitys, laidunnus avaa maisemaa pysyvällä tavalla yhdistettynä hyvin toteutettuun puuston ja pensaikon harventamiseen.

Edellisten lisäksi on kohteita, jotka ovat olleet kauan sitten perinnebiotooppeja. Nämä voidaan todeta

”Kertaraivaus saattaa saada ongelmakasvit rehottamaan. Ongelmakasveja kannattaa pitää silmällä. Niitä lajeja, mitä lampaat eivät syö, voidaan tarvittaessa tehostetusti poistaa niittämällä.”

esimerkiksi vanhoista kartoista ja joskus valokuvistakin. Alueen perinnebiotooppiirteet saattavat ovat kadoksissa, mutta joissakin tapauksissa on mahdollista palauttaa avointa tai hakamaista perinnebiotooppia takaisin. Ennallistaminen on antoisaa työtä, sillä maaperässä voi olla niitykasvien siemenpankki. Hoitokohde voi yllättää kasveista kiinnostuneet vuosittain aina uudella kasvilajilla.

Laiduntamista ennen kohteet on peruskunnostettava. Puustoa ja pensaita raivataan tai harvennetaan ja poistetaan ei-toivottua kasvillisuutta. Kohteissa suositaan suuria maisemapuita, marjovia puita ja pensaita sekä säilytetään lahoppuit. Alue voidaan raivata joko kerralla tai vä-

Lampaat syövät tehokkaasti kasvillisuutta. Laidunnetun alan ero aidan takana olevaan on suuri.

hitellen useamman vuoden aikana. Raivausjäte kerätään pois laidunalueilta. Kertaraivaus tosin saattaa saada ongelmakasvit rehottamaan. Ongelmakasveja kannattaa pitää silmällä. Niitä lajeja, mitä lampaat eivät syö, voidaan tarvittaessa tehostetusti poistaa niittämällä. Ongelmakasveja luonnonlaitumilla ovat muun

Maisemanhoitajat saattavat olla joillekin myös oiva mahdollisuus tutustua tuotantoeläimiin.

ERITYISTUEN HAKEMINEN

Kaikissa erityistukeen soveltuvissa laidunkohteissa tulisi olla monilajinen aluskasvillisuus ja puusto. Myös näillä alueilla olisi hyvä olla laidunnushistoria, vaikka aikaa olisikin kulunut kauan siitä, kun eläimet ovat viimeksi laiduntaneet kohteessa.

Vuoden 2013 erityistukien haun ohjeet ovat vielä tätä kirjoitettaessa kesken. Edellä mainituille aloille on ollut mahdollista saada luonnon ja maiseman monimuotoisuuden edistäminen – erityistukea. Perinnebiotoopin hoito – tuki haetaan laiduntamalla hoidettaville perinnebiotoopeille.

Kannattaa ottaa ennen hakua yhteyttä alueelliseen ELY-keskukseen tai muihin asiantuntijoihin, jotta saadaan varmuus siitä, sopiiko kohde erityistukeen sopivaksi laidunalueeksi. Kun sopiva kohde on löytynyt, tehdään alueelle hoitosuunnitelma ja kustannusarvio. Hoitosuunnitelma määrittää sen, mitä kohteessa tullaan tekemään seuraavan sopimuskauden aikana. Lisäksi tarvitaan kustannusarvio kohteen hoidon kuluista. Tuki on tällä hetkellä maksimissaan 450 / ha / vuosi. Vuonna 2008 haetut erityistukisopimukset on aika uusia tänä vuonna. Tuen haku-aikaa on huhtikuu.

Perinnebiotooppien laidunnus tulee toteuttaa ilman lisäruokintaa. Tällöin katra laiduntaa alueella vain sen ajan, kunnes kasvusto on syöty matalaksi. Laidunkausi voi siis vaihdella ihan muutamasta päivästä koko kasvukautteen, riippuen siitä, kauanko ravintoa katraalle riittää. Luonnon ja maiseman monimuotoisuus – alueilla lisäruokinta on perustellusti mahdollista.

Kannattaa muistaa käydä katsomassa Laidunpankissa vuokrattavia laidunalueita tai ilmoittaa sinne omia eläimiä, jos tarvitset uutta laidunala tai voisit tarjota maisemalaidunnuspalvelua. www.laidunpankki.fi

muassa koiranputki, mesiangervo, nokkonen, ohdakkeet, vuohenputki, sananjalka, vadelma, järviruoko, hietakastikka ja nurmilauha.

Laidunalueet taajamassa

Myös kaupunki ja taajamaympäristöissä on laiduntamiseen sopivia kohteita. Monet kunnat ovat halukkaita vuoraamaan omia alueitaan laitumiksi. Laitumiksi sopivia kohteita on kuntien ja kaupunkien avoimilla viheralueilla. Osaan kaupunkien laidunalueista on mahdollista hakea erityistukea. Laiduntavat eläimet luovat taajamamaisemaan kiintoisan yksityiskohdan ja antavat esimerkiksi lapsille elvyttävän luontokokemuksen.

Sperman tuontiin liittyy paljon myös paperityötä. TRACES-todistuksen sisältöä tutkimassa oikealla Sia Mikaitas tilan omistaja Aija Sneidere, sonniaseman edustaja Lucija Mikucanova ja Outi Sirola

Latviasta uutta verta Oxford down -rotuun

Suomen toiseksi yleisimmän liharodun geenipohja sai kiipeästi kaivattua laajennusta, kun Raja-Karjalan Oxford Down onnistui loppuvuodesta 2012 toteuttamaan sekä siitoseläinten että sperman tuontihankkeen Latviasta.

Outi Sirola

Yhteistyökumppanimme Sia Mikaitas sijaitsee Latvian luoteisosassa Limbazussa ja on yksi maan edistyneisimmistä lammasstiloista. Olemme tehneet tilan omistavan eläinlääkäripariskunnan kanssa yhteistyötä jo yli viiden vuoden ajan. Meiltä on toteutettu kolme siitoseläinten vientiä heille päin ja nyt siis oli vastapalveluksen aika.

Alkuperäinen tavoitteemme oli tuoda siitospässejä Tanskasta. Pro-

jekti olikin jo varsin pitkällä, mutta aivan kalkkiviivoilla tuotavien passiin salmonellanäyte oli positiivinen ja ETT:n suosituksesta luovuumme hankkeesta. Kesällä sitten kuulimme, että Sia Mikaitas oli toteuttanut Tanskasta tuonnin jo edellisenä syksynä ja olisi halukas myös keräämään spermaa tuontipässeistä.

Sia Mikaitas löysi yhteistyökumppaniksi paikallisen sonniaseman ja teki EU-lainsäädännön vaatimat toimenpiteet karanteenin ja hyppytyksen toteuttamiseksi tilalla. Koska sperman vientihanke oli Latvialaisillekin ihan ensimmäinen, vaati järjestyksen selvittäminen ja toteuttaminen todella mittavaa paneutumista, mistä kunnia kuuluu sitkeälle ja kielitaitoiselle isäntäpariskunnalle.

EU-lainsäädännön ja Suomen viranomaisten vaatimia toimenpiteitäkin hankkeeseen liittyi paljon. Koska Latvialla ei ole Suomen kaltaisia lisätakuuta Scrapie -taudin varalta, piti niin tuontieläimet kuin luovuttajapässitkin verikokein osoittaa resistenssiksi ARR/ARR -genotyyppiksi.

Pässit tutkittiin myös tarttuvan lisäkivistulehduksen ja luomistaudin

Oxford down -sperman matka Latviasta Suomeen on alkamassa. Typpisäiliötä kantavat Jari Sirola (oik.) ja Sia Mikaitas tilan isäntä Janis Mikelsons.

varalta. Myös ylimääräiset Maedi-Visna -näytteet otettiin, vaikka tilan eläimistä on otettu vuosittain verikokeet yli kymmenen vuoden ajan. Border disease -tutkimus aiheutti jonkin verran huolta, kun yhden luovuttajapässin tulos oli seropositiivinen. Eviran tulkinta kuitenkin oli, että se ei estä tuontia, koska viruksen vasta-aineiden osalta testi oli negatiivinen.

Tuontieläimille tehtiin myös ETT:n suosittelemat sisä- ja ulkoloishäädöt, sorkkakylvyt ja salmonellatellit Latviassa karanteenin aikana.

HH Embryo yhteistyökumppaniksi

Kun kävi ilmi, että luovuttajapässit olivat toimineet erinomaisin tuloksin ja spermaa olisi myynnissä useita satoja annoksia, ei omaan tilasäiliöömme varastoiminen enää ollut mahdollista.

Kuin taivaan lahjana tapasimme Elma-messuilla *Mikko Rannan* ja *Hannu Huitin* HH Embryo OY:stä. Tarmokkaat yrittäjät olivat valmiita uuteen aluevaltaukseen ja samaan aikaan kun me järjestelimme viimeisiä tuontiin liittyviä toimenpiteitä, keinosiemennysyritys hoiti lampaan sperman varastointiin liittyvän byrokratian mallikkaasti kuntoon. He rekisteröityivät lampaan sperman tuojaksi ja tekivät tuonti-ilmoituksen ja muut tarvittavat toimenpiteet viranomaisiin päin.

Heiltä saimme myös lainaan kuljetukseen tarvittavan typpisäiliön noutoa varten. Kun sperma on varastoitunut viralliseen spermavarastoon, on sitä mahdollista myydä myös muille lammastiloille ja saada näin edistettyä Oxford down -rodun jalostusta laajalla rintamalla.

Lopussa kiitos seisoo

Varsinainen noutomatka Latviaan onnistui suunnitellusti. Vaikka tois-taiseksi Latvia ei olekaan Bluetongue- tai Smallerberg -rajotusalue, halusimme varmistaa ikävien salamatkustajien eliminoinnin tekemällä hyönteistorjunnan ajoneuvossa sekä Tallinnan satamassa että Helsinkiin saavuttuamme. Myös eläimet saivat

Kindo-pässi ja neidot Kamila ja Akgare karanteenikarsinoissaan, joissa ne viettivät kuukauden verran odottaen Suomessa otettujen veri- ja salmonellakokeiden valmistumista. Tupla-aidalla varmistettiin ettei paimenkoirakaan pääse liian aikaisin tekemään tuttavuutta tulokkaisiin. Hoitotyöt tehtiin tautisulun kautta erillisillä jalkineilla, käsineillä ja suojahaalariin pukeutuen.

FAKTA KEINOSIEMENNYKSESTÄ

Tiesitkö, että..

- Lampaan siemennysannos sisältää 200 miljoonaa siittiötä (vrt. naudan siemenannoksessa 15 miljoonaa siittiötä).
- Pakastesiemen säilytetään nestemäisessä työssä, jonka lämpötila on -196 astetta.
- Siemen säilyy oikein varastoituna ikuisuuden.
- Olkeen pakattu siemenannos sulatetaan 35–37 asteisessa vesihauteessa ja siemenetään mahdollisimman nopeasti uuheen.

Koonnut: Anne Konsti

coopersect -käsittelyn jo matkan aikana.

Tuontieläimet ovat nyt vapautuneet karanteenista, kun kaikki meilläkin otetut koetulokset olivat puhtaita. Kindo-pässi on jo astumassa ja Suomi-Latvia yhteistyön hedelmiä odotetaan myös tuontisperman keinosiemennysten kautta kevään kuluessa.

Projektin kustannukset olivat melkoiset, mutta meillä on vahva usko siihen, että siitoseläinkaupan ja sperman myynnin kautta saamme ainakin osan kuluista takaisin. Ja ennen kaikkea: nyt sekä meillä että muilla Oxford down -kasvattajilla on mahdollisuus alentaa sukusiitosastetta ja lisätä rodun elinvoimaisuutta.

ESA ANTTAS

Keritsemiskoneiden huolto
Terien teroitus
Puh. 05 366 4329
gsm 040 524 9629
Lyötiläntie 449
47540 LYÖTILÄ

Uhanalaisen rodun jalostusta kasvavassa katraassa

Maija Häggblom
Ahvenanmaa

Jalostustyö ei ole aivan helppoa kun kasvatetaan uhanalaiseen rotuun kuuluvia eläimiä. Pitäisikö suosia kokoa, väriä, sarvellisuutta, ulkonäköä? Paljonko luonteella on merkitystä? Mitä tehdä villan kanssa?

Bussöön Östergårdissa Vårdöön yhdellä saarella on luomutuotannossa runsaan 60 uuhien ahvenanmaanlammaskatras. Maija ja Jan Häggblom alkoivat yli 20 vuotta sitten kasvattaa värillisiä suomenlampaita, mutta ahvenanmaanlampaat tulivat pian kuvaan mukaan. Viimeiset kymmenen vuotta tilalla on ainoastaan jalostettu ahvenanmaanlampaita. Tärkeä tavoite on monimuotoisuuden säilyttäminen, mitä tulee väreihin, sarvellisuuteen ja turkistyyppeihin samalla kun yritetään huomioida ulkonäkökin. Vennot vuohiset ja heikot rungot karsitaan ankarasti. Jalostukseen valittavilla eläimillä täytyy olla ainakin tietty koko. On myös tärkeää, että uuhet lypsävät hyvin ja huolehtivat hyvin karitsoistaan. Lisäruokaa annetaan niille, jotka tarvitsevat, mutta se tarkoittaa lisätyötä, joten ne uuhet karsitaan, joilta ei useampana peräkkäisenä vuonna riitä maitoa kaikille karitsoille. Myös hermostuneet eläimet karsitaan, koska ne tekevät katraasta huonommin käsiteltävän.

Sopivien pässien löytäminen asettaa vaatimuksia, koska halutaan myös säilyttää mahdollisimman suuri geneettinen materiaali. Katja Sikan jokunen vuosi sitten tekemä kartoitus osoitti, että kaikki säilytystyön alussa, 1980-luvulla, olleet pässilinjat ovat olemassa. Östergårdissa käytetään 2-4 erisukuista pässiiä vuosittain ja sukulaisuusaste uuhiin tarkastetaan huolella. Joskus tehdään tarkoituksella linjalajostusta rajoitetuissa ryhmissä, jotta saadaan lisättyä yksilömäärää linjoissa, jotka ovat uhkaavasti vähentymässä.

Värien osalta yritetään pitää ryhmiä, joissa on mahdollisimman monia väriyh-

distelmiä niin pitkälle kuin mahdollista. Villan laadulla on myös merkitystä. Kaikki villa jalostetaan langaksi ja huovutuslevyksi. Lisäksi kaikki taljat otetaan talteen ja muokkautetaan koristetaljoiksi ja käsityönahoiksi.

Sarviin ei kiinnitetä erityistä huomiota, koska ne seuraavat muutenkin mukana ja kaikki sarvityypit sopivat hyvin. Viallisia sarvia omaavia pässejä ei käytetä jalostukseen vaan ne karsitaan.

Luonne on tärkeä jalostuspässin valinnassa, niiden pitää olla rauhallisia ja miellyttäviä. Pahapäiset ja epäluotettavat yksilöt laitetaan teuraaksi.

Paljon on mietittävää, muistiin merkitsemistä ja laskelmointia, mutta työ antaa tulosta katraana, jossa on hyvät ominaisuudet ja joka sopii hyvin tilan luomutuotantoon ja luonnonlaitumien käyttöön.

Avel av en utrotningshotad ras i en växande besättning

Maija Häggblom
Åland

Det är inte helt enkelt att bedriva avel då man föder upp djur av en utrotningshotad ras. Ska man prioritera storlek, färg, hornanlag, exteriör? Hur stor betydelse har lynnet? Vad har man tänkt sig med uullen?

På Bussö Östergård på en ö i Vårdö skärgård finns en besättning på drygt 60 tackor av ålandsfår i ekologisk produktion. Ågarna, Maija och Jan Häggblom, började med färgade får av finsk lantras för över 20 år sedan men ålandsfåren kom snart i bilden. I de

senaste tio åren har man endast haft ålandsfår och bedrivit medveten avel i den egna besättningen. En viktig målsättning är att bevara mångfalden i fråga om färger, hornanlag och pälstyper samtidigt som man försöker se på exteriören. Veka hasar och svankryggar gallras hårt. Storleken spelar roll på det sättet att de som väljs till avelsdjur behöver ha minst en viss storlek. Det är också viktigt att tackorna tar väl hand om sina lamm och har god mjölkproduktion. Naturligtvis tar man hand om de lamm som behöver extra lammnäring men de betyder merarbete så tackor som flera år i rad har för lite mjölk till sina lamm gallras bort. Likaså gallras nervösa djur, eftersom de gör flocken mindre hanterbar.

Det som ställer mera krav är att hitta lämpliga gumsar (=bagge på åländska) eftersom man vill bevara så stor del av det genetiska materialet som möjligt. Den kartläggning som Katja Sikka gjorde för några år sedan gav vid handen att alla nio gumslinjerna finns kvar av dem som fanns då bevarandearbetet påbörjades under 1980-talet. På Bussö Östergård används 2-4 obesläktade gumsar årligen och man kontrollerar noga graden av släktskapen med tackorna. Ibland gör man medveten linjeavel i en generation inom begränsade grupper för att öka på individer i linjer som riskerar bli för fåtaliga.

I fråga om färgerna försöker man hålla grupper med olika färgkombinationer, så långt det går, då betäckningsgrupperna väljs. Ullkvaliteten spelar också roll eftersom all ull från gården förädlas till garn och kardflor. Dessutom tas alla skinn till vara och bereds till fällar och hantverksskinn.

Hornen tar man inte speciell hänsyn till eftersom de följer med och det fungerar bra med alla horn typer, dock avlar man inte på gumsar med på olika sätt defekta horn utan dessa gallras bort under första hösten.

Lynnet är en viktig sak även vid valet av avelsgumse, de ska vara lugna och trevliga. Ilskna och falska individer får en enkel biljett till slakteriet.

Det är en hel del att hålla reda på, anteckna och beräkna men arbetet ger resultat i form av en genetiskt mångsidig besättning med bra egenskaper som också är väl anpassade till gårdens ekologiska produktion och naturbetesdrift.

MAAN PARHAISTA ANTIMISTA

Täydennä kotoisia rehujaasi

Lammas-Tähti

Tasapainoinen kaurapitoinen täysrehu Lammas-Tähti sopii säilörehu-, kuivaheinä- ja laidunruokintaan. Se käy sekä uuhille, pässelle että karitsoille. Tuote sisältää molybdeeniä, joka ehkäisee kuparin kasautumista kudoksiin.

Saatavana:

40 kg:n säkeissä, 960 kg:n lavoissa ja irttona

Raekoko:

säkeissä: 3 mm
irttona: 4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Lammas-Tähti Kivennäinen

Rakeinen Lammas-Tähti Kivennäinen sisältää runsaasti lampaan tarvitsemia kivennäisiä, hivenaineita ja vitamiineja. Se sopii täydentämään kaikenikäisten lampaiden ruokintaa ympäri vuotuisesti.

Saatavana:

25 kg:n säkeissä, 500 kg:n lavoissa

Raekoko:

4,5 mm

HUOM! Ei lisättyä kuparia.

Saatavana myös luomulammasrehut!

KINNUSEN
TÄHTI
REHÜT
★ ★ ★

Murrantie 2
91600 Utajärvi
p. 08 514 4700
www.kinnusenmylly.fi

Aidan toiselta puolen – lammasaiheisiä kuulumisia maailmalta

Palstalle kootaan lammas- ja vuohiaiheisia uutisia ja kuulumisia ulkomaisista lähteistä.

Koonnut: Terhi Torikka

Ruotsissa pohditaan syitä lampaanlihan tuonnin kasvuun

Ruotsin lampaanlihan kulutus kasvaa, eikä kasvava tuotanto pysy vauhdissa mukana. Silti tuottajat painivat heikon kannattavuuden kanssa. Laskeeko tuontiliha kotimaisen hintaa?, pohdittiin ruotsalaisessa Fårskötsel-lehdessä joulukuussa.

Ruotsin lammastuotannon ongelmat kuulostavat varsin samoilta kuin Suomessa. Tuontilammasta tulee Ruotsiin eniten tutusti Uudesta-Seelannista, mutta paljon myös Irlannista, Saksasta ja Hollannista. Osa Euroopasta tuodusta lihasta on kuitenkin alun perin kotoisin Uudesta-Seelannista.

Valtaosa tuontilihasta on yhä pakastettua. Nykyisin noin puolet Irlannista Ruotsiin tuotavasta lampaanlihasta tulee tuoreena, joko vakuumpakattuna tai ruhoina. Laadultaan tämä liha on yleensä korkealuokkaista.

Matalaan hintaan useita syitä

EU:n hintavertailun mukaan Ruotsin tuottajahinta on Euroopan keskiarvoa matalampi. Hintaeroon arvellaan olevan useita syitä.

Kuluttajien tarpeet ja arvostukset ovat eri maissa erilaisia.

Myös teurassesongit osuvat eri aikaan vuodesta, mikä korostaa hintaeroa esimerkiksi vuoden lopulla. Monessa Euroopan maassa lampaanlihan suurin kysyntä ja teurasse-sonki ajoittuvat heinäkuulle.

Monessa vahvemmassa lammastalousmaassa teuraslaatu on tasaisempi ja siksi myös keskihinta korkeampi. Esimerkiksi

Britanniassa ja Irlannissa pääosa ruhoista on U- ja R-luokkaa.

Ruotsissa teuraskustannukset ovat suhteessa korkeat, koska teurasvolyymit ovat huomattavasti pienemmät kuin esimerkiksi Irlannissa, missä tuotanto on kymmenkertainen Ruotsiin nähden.

Ruotsissa käytetään huomattavasti vähemmän lääkkeitä ja tautisuojaus on korkea. Lisäksi ilmasto vaatii lampaille talveksi kunnolliset suojarakennukset, mikä nostaa tuotannon kustannuksia. Lähes kaikki samat perustelut sopivat myös Suomeen.

Kotimaisen ja tuonnin erot pieniä kaupassa

Ruotsissa on Suomen tavoin pyritty korostamaan kotimaisen lihan etuja tuontilihaan verrattuna. Monelle kuluttajalle kotimaisuus on selvä lisäarvo, mutta moni tekee valintansa myös hinnan perusteella. Hintaero ruotsalaisen ja irlantilaisen lampaan välillä onkin usein kaupassa melko pieni, kymmenen prosentin luokkaa. Myös laatu on usein varsin samaa tasoa.

Kotimainen liha myydään yleensä kaupoissa loppuun ennen tuontilihaa, mutta kotimaisen vajeessa hyllyjä täytetään tuonnilla.

Ratkaisuksi tilakoon kasvu?

Markkinakatsauksen koonneen *Kristina Råfin* johtopäätös on, että ruotsalaistilat ovat toistaiseksi pääasiassa liian pieniä tuottaakseen lihaa riittävän kannattavasti kilpailemaan tuonnin kanssa. Råf suosittelee tilakooksi noin 500-600 uuhua.

Artikkeli pohjautuu ruotsalaisen Fårskötsel-lehden numerossa 8/2012 julkaistuun artikkeliin lampaanlihan tuonnista.

LAMMASVAAKA

Helppo käyttää, myös yksinpunnitus.

Monipuolinen tiedonsaanti.

Myös edullinen vuokrausvaihtoehto.

Kysy tarjous!

Vaakatalo OY, puh. 03 781 7470, 0400 689 134
www.vaakatalo.com

Walesilainen lapapata

Reippaan talvipäivän päätteeksi maistuu hedelmäinen lammaspata, joka kypsyy kätevästi uunissa vaikkapa hiihtolenkin aikana.

Mukaillen Welsh Lambin reseptilehtisen ohjetta Slow cooked welsh lamb shoulder.

Hitaasti kypsytetty walesilainen lapapata

4-6 annosta

- 1 kg lampaan tai karitsan lapa leikattuna paloiksi
- 30 ml oliiviöljyä
- 2 sipulia paloina
- 2 valkosipulin kynttä hienonnettuna
- 2 tl rosmariinia
- 1 tl timjamia
- 2 tl suolaa
- 1 tl mustapippuria
- 4 tähtianista
- 0,5 tl inkiväärijauhetta
- 1,5 dl punaviiniä
- 30 ml luumuhilloa
- 6 luumua puolitetuina ja kivettöminä
- 3 tomaattia viipaloituna

Laita uuni kuumentamaan 150 asteeseen.

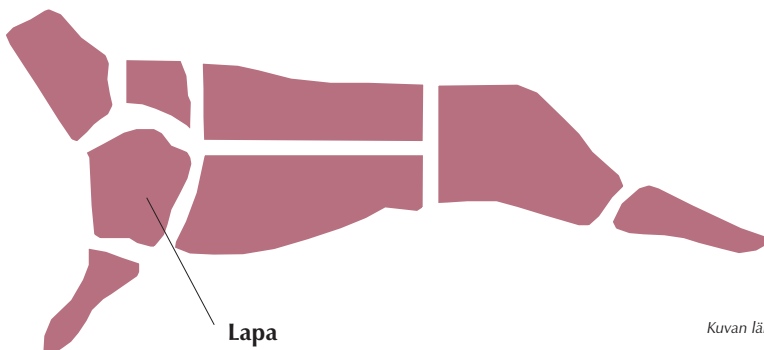
Kuumenna öljy uunin kestävässä padassa tai pannulla. Paista sipulia ja valkosipulia 1-2 minuuttia. Lisää paistettavaksi lihapalat ja ruskista ne. Lisää mausteet, luumuhillo ja viini. Sekoita ja annan kiehahtaa.

Laita seos uuniin noin 1,5 tunniksi tai kunnes liha on mureaa. Lisää luumut ja tomaatit noin puoli tuntia ennen ruuan valmistumista.

Tarjoile esimerkiksi salaatin ja uunijuuren kanssa. Lisäkkeeksi sopii myös perunaporkkanapyree tai keitetty ohra.

Kuvat: Terhi Torikka

Lapa

Kuvan lähde: Karitsaa á la Karelia

Kuvat: Emmi Salomaa

Kuttulan arkeen kurkistamassa

Herätyskello soi 5:20. Väsyneet opiskelijat tietysti torkuttavat vielä 10 minuuttia. Onko pakko herätä... Kai se sit on...

**Emmi Salomaa
Roosa Hämäläinen**

Liian usein kuulumme kysymyksen: ”Miksi ihmeessä tulitte Helsingistä asti lypsämään vuohia Etelä-Pohjanmaalle? Lähempääkin löytyisi”. Kun opiskelee eläintenhoitajaksi, mielenkiintoisia työharjoittelupaikkoja ei välttämättä naapurikunnasta löydy. On siis lähdeävä kauas Keudan ammattiopistosta sinne, missä ruoho on vihreämpää! Tässä tapauksessa siis Etelä-Pohjanmaalle, tarkemmin sanottuna Ilmajoen Huissiin. Huississa sijaitseva Vuohiojan kuttula oli ennestään koulun retkeltä tuttu, joten sitä oli helppo lähestyä. Myös Ilmajoen maatalousoppilaitos oli samaiselta retkeltä tiedossa, jolloin myös asumisjärjestelyt saatiin hoidettua.

Saavuttuamme tapaamaan tulevaa työnantajaamme *Marita Ollilaa* ensimmäistä kertaa, kemia tuntuivat kohdanneen heti. Kaikki mitä Koskenkorvalta kotoisin oleva opetta-

jamme oli varoittanut pohjanmaalaisista, ei hyväntuulisen Maritan kohdalla pätenyt. Kun pakolliset paperityöt saatiin pois alta, kävimme tutustumiskierroksella vuohien luona. Emme vielä siinä vaiheessa voineet käsittää, kuinka jotakin paikkaa voitulla niin kova ikävä.

Työpäivämme koostuivat mm. ruokintapöydän siivouksesta, vuohien ruokkimisesta, aamu- ja iltalypsyistä sekä vuohien hyvinvoinnin ylläpitämisestä. Mukava ilmapiiri työpaikalla sekä ihanat vuohet motivoivat heräämään aikaisin jokaisena aamuna, vaikka opiskelija-asuntolan elämä rajoittikin unta, joka olisi tullut tarpeeseen.

Unettomat yöt, nurkkaan työpäivän jälkeen heitetyt aromikkaat työvaatteet, mustelmat sekä muut vuohista aiheutuneet kolhut, persoonalliset peripohjalaiset lomittajat, piinaava yövalvoja, kanelikorpulle persot vuohet, hermoja raastavat yläkertanaapurit, uudet ja vanhat tuttavuudet, salarakkaat, ruokintapöydällä vaeltanut Viiru, sydämen vienyt pienempääkin pienempi Jas-pukki sekä koti-ikävä olivat vain pieni osa tapahtumarikasta kuukauden mittaista työharjoittelujaksoamme, jota emme tule vielä hetkeen unohtamaan.

Helsingin vahvistukset, *Emmi* 19 sekä *Roosa* 18, kiittävät ja kuittaavat!

Kuva: Roosa Hämäläinen

Kuttujen lypsiasema tuli Vuohiojan Kuttulan harjoittelijoille tutuksi.

KUTTUTUKI ON HAETTAVA VIIMEISTÄÄN 30.4.

Kansallista kuttutukea on haettava lomakkeella 101C päätukihaun yhteydessä viimeistään 30.4.2013. Tukikelpoisia kuttuja ovat vähintään 12 kuukauden ikäiset kutut ja alle 12 kuukauden ikäiset poikineet kutut.

Kuttutuen hakijan on pidettävä kuttutuen perusteeksi hyväksyttävästä maitomäärästä kirjaa. Kuukausittaiset hyväksytyt maitomäärät on ilmoitettava kunnan maaseutuelinkeinoviranomaiselle lomakkeella 410 viimeistään 13.9.2013. Täyden kuttutuen saamiseksi on hyväksytyn maidontuotannon oltava 1.9.2012–31.8.2013 vähintään 400 l/kuttu ja tuotannon 30.4.2012 aloittaneilla tiloilla 1.5–31.8.2013 vähintään 80 l/kuttu.

Kuttutuesta on mahdollista hakea ennakkoa viimeistään 22.3.2013 joko sähköisesti Vipu-palvelun kautta tai paperilomakkeella 139. Ennako on 60 % kuttutuen kokonaismäärästä ja se maksetaan hakijalle arviolta huhtikuussa. Tuen loppuosan maksatus tapahtuu arviolta joulukuussa.

Tarkempaa tietoa kuttutuesta ja sen hakemisesta on kerrottu Kansallisten kotieläintukien vuoden 2013 hakuohjeissa, jotka postitetaan tiloille helmimaaliskuun vaihteessa.

Marika Lehtinen
Ylitarkastaja, Maaseutuvirasto

SELVITYSTYÖ WEBVUOHEN KEHITTÄMISEKSI ALOITETTU

Vuohikasvattajilla on pitkään ollut tarve kasvattajien käyttöön suunnitellulle rekisterille, jonne kasvattaja voisi tallentaa tärkeimmät eläinlääkärin tiedot sekä polveutumistiedot. Vuohituottajien ohella rekisteristä hyötyisivät myös tutkimus ja muun muassa Suomen kansallinen eläingenivaraothjelma, josta saisi luotettavaa tietoa suomenvuohipopulaation rakenteesta.

Suomen Vuohiyhdistys ry on aloittanut selvitystyön, jonka tavoitteena on kartoittaa mahdollisuus WebLammas-tyyppisen sovelluksen aikaansaamisesta myös vuohituottajien käyttöön. Työ on aloitettu selvittämällä eri tahojen tarpeita, näkemyksiä ja kiinnostusta mahdollisen WebVuohi-sovelluksen suhteen. Selvitystyötä koordinoi *Tanja Köykkä* MAAHal-viestinnästä.

Tanja Köykkä

Vuohiyhdistys tiedottaa

Tilattavissa seuraavia tuotteita

- Vuohenmaitosaippuat naturel ja kaura-hunaja. 7 e
- Muki, kuvassa kilejä. 10 e
- Postikortit 4 erilaista kuvaa, neljän sarja 3,50 e tai 1 e kpl
- Vuohen ruokinta- ja hoito-opas 13 e
- Pronssinen kaulakoru, jossa musta naru 20 e
- Vuohikassi, vaalea kangaskassi, piirretyllä vuohen kuvalla 10 e
- Patalappu, vaalea patalappu, piirretyllä vuohen kuvalla 5 e
- Vuohipehmo 6 e
- Vuohiavaimenperä 3,50 e
- Lasten T-paita oranssi 92-98-104-128
- Aikuisten T-paita lila S-M-L-XL

Kaikki tuotteet tilattavissa sähköpostilla: suomenvuohiyhdistys@gmail.com
Tuotteiden hintaan lisätään postikulut ja toimitetaan laskun kera.
Tuotteet laitetaan postiin hetimiten.

Suomen vuohiyhdistys ry

Perustettu:

23.04.1979

Postiosoite:

Poikojantie 331, 31400 SOMERO

Pankkiyhteys:

Kiikalan Rekijoen OP 514408-210870

Jäsenmaksu:

20 € (ilmoita tietosi jäsenrekisteriin)

<http://www.suomenvuohiyhdistys.net>

HALLITUS

Puheenjohtaja

Jani Sivunen, Ilmajoki

0400 289 063, jani.sivunen@netikka.fi

Varapuheenjohtaja

Riitta Saloniemi, Laitila

040 557 3544, rj.saloniemi@lailanet.fi

Rahastonhoitaja, jäsenrekisteri

Suvi Viander, Paalijärvi

044 940 0849, suviande@gmail.com

Sihteeri, nettivastaava

Marita Ollila, Ilmajoki

050 339 0401, marita.ollila@netikka.fi

Muut hallituksen jäsenet

Monica Ek, Pensala

0400 682 036, mokki_63@hotmail.com

Tytti Stähle, Nuutilanmäki

045 131 9884, tytti.stahle@gmail.com

Milla Alanco, ProAgria Etelä-Pohjanmaa

040 706 0558, milla.alanco@proagria.fi

Jaakko Niemi, Kurikka

044 564 8522, jaska@vatajanranta.net

Erkki Väisänen, Sastamala

0400 772 027, ervaisanen@gmail.com

Varajäsen

Ari Aaltonen, Kirkkonummi

040 543 3810, ari.aaltonen@patakukko.fi

Suomen Vuohiyhdistys toimii yhdyssiteenä vuohenkasvattajien välillä. Lisäksi sen tehtävänä on edistää vuohitaloutta ja jalostusta sekä vuohien ja vuohitaloustuotteiden käyttöä ja tunnettuutta. Yhdistyksen jäseneksi ovat tervetulleita kaikki vuohenkasvattajat sekä vuohista ja vuohitaloustuotteista kiinnostuneet harrastajat ja ammattilaiset.

Kuttumamman saippuaa juuttinarussa

Kuhmolainen Ulla Alina Korhonen valmistaa ihoystävällistä saippuaa tutun tuottajan kääpiövuohien maidosta. Saippuoiden suosio yllätti uuden yrittäjän.

Teksti: **Rob Thijssen**
Kuvat: **Ulla Korhonen**

Lumien pihatie kaartuu ison koivun katveessa sijaitsevan rintamamiestalon pihaan. Talossa ollaan kotona, leivinuunin luukusta näkyy tulen loimu.

”Tervetuloa saippuatehtaaseen”, toivottaa kuhmolainen saippukauppias Ulla Korhonen nauraen. Hän valmistaa ja myy Saiputti-vuohenmaitosaippuuta. Saippuoiden tuoksu tulee vastaan jo eteisessä, eteisen kaapissa on osa saippuatehtailijan varastoa.

”Saippuuta on nyt aika vähän varastossa, koska olen äitiyslomalla, mutta keväällä taas varastot täytyvät”, lupaa Ulla, jonka saippuuta on myynissä ympäri Suomen.

Harrastuksesta yritykseksi

Ulla kertoo saaneensa idean saippuan tekoon ystävältään, joka tiesi vuohenmaitosaippuoiden sopivan hyvin kuivalle iholle. Hän innostui kovasti käsin tehdystä saippuasta ja sen hellävaraisuudesta iholle, jopa siinä määrin, että alkoi tehdä saippuaa myös ystävilleen ja pikkuhiljaa myös tutun tutut halusivat hänen saippuaansa.

”Asuin silloin Helsingissä ja ostin vuohenmaitoa Ukkolan vuohetilalta ja tilan yrittäjä **Marjo Lindb** yllytti minut tekemään saippuaa myös myyntiin. Hän tiesi kysyntää olevan paljon ja oli aivan oikeassa.”

Suomessa on kuivan ilmaston takia paljon ihmisiä, jotka kärsivät kuivasta ihosta. Myynti kasvoi pikkuhiljaa ja nyt saippuat eivät kauaa varastossa pyöri. Ulla kertoo joulu-myynnin yllättäneen täysin ja varastojen tyhjenneen kokonaan.

Kuva: Rob Thijssen

”Ensi joulun saippuat ruvetaan tekemään jo syyskuussa”, Ulla nauraa ja huomauttaa, että saippuoiden on kypsytävä ja kuivuttava kuukausi ennen käyttöönottoa.

Tarkuutta ja varovaisuutta

Tavallisen vesisaippuan kotitekoinen valmistus ei Ullan mukaan ole liian vaikeaa. Tarkka täytyy olla ja varovainen, sillä saippuan valmistukseen tarvitaan lipeää, joka on syövyttävää, huomauttaa Ulla. Hän kertoo saip-

Ulla Korhosen saippuabisnes alkoi harrastuksesta. Valikoimassa on viisi erilaista saippuaa.

puan teon muuttuvan vaativaksi, kun vesi korvataan vuohenmaidolla.

Tulevaisuudessa pihapiirissä saat- ta käyskennellä omia vuohia, mutta tällä hetkellä se ei ole Ullan mukaan mahdollista, koska hän matkustee paljon hollantilaisen miehensä kanssa. ”Ostan vuohenmaidon kuhmolaiselta tutultani, jolla on kääpiövuohia, ja joiden maito on erityisen

hyvää”, toteaa Ulla. Hän pitää tärkeänä sitä, että maito tulee läheltä ja tutusta paikasta.

Saippuatuoksuja joka makuun

Saiputti-vuohenmaitosaippuat on pakattu erivärisiin juuttinaruihin. Ulla kertoo uusineensa pakkaukset viime kesänä. ”Uusi pakkaus hauskoine nimineen on mielestäni tyylikäs kokonaisuus ja tärkeintä kaikessa, ekologinen ja rustinen ulkomuoto säilyi.”

”Tuoksu on pehmeän miellyttävä. Ylivoimaisesti suosituin saippua on Kuttuneidin kaura-hunaja. Tässä saippuassa on mukana kauraleseitä, jotka kuorivat kivasti ihoa.” Tuoksujen suhteen jokaisella on oma makunsa. Vaikka hunajainen kaurasaippua onkin Ullan mukaan suosituin, jokainen tuoksu löytää kannattajansa.

Sopii herkkäihoisille

Kuttumamman naturellia käyttävät muun muassa hajuherkät ja ongelmahoiset. Ulla on saanut positiivista palautetta atooppisesta ihottumasta ja psoriaksesta kärsiviltä sekä kuulut erään asiakkaan parantaneen

vauvansa vaippaihottuman naturellisaippualla.

”Olen saanut useita vakioasiakkaita, sellaisia, jotka ovat kokeilleet apteekin kasvojenpesuaineet ja löytäneet avun Kuttumamman naturellista sekä sellaisia, jotka eivät osaa enää käyttää teollisia kuivattavia saippuuita vuohenmaitosaippuan jälkeen.”

Itse Ulla pesee hiuksensakin Saiputti-saippualla ja käyttää sitä myös vauvansa ihonpesussa. Saippuuita on myynnissä myös eläintarvikemyymä-

löissä. Palautteen mukaan ne sopivat eläintenkin pesuun.

Tulevaisuudessa Ulla toivoo Saiputtin saippuoiden löytävän yhä useamman suomalaisen kylpyhuoneeseen.

”On mukava myydä tuotetta, jonka olen itse suunnitellut ja valmistanut, ja jonka tiedän toimivan hyvin”, Ulla sanoo ja kertoo avaavansa nettikaupan jälleen huhtikuussa.

<http://saiputti.nettisivu.org/>

Muokkaamme lampaanvuotanne
KORISTETALJOIKSI
Myymme myös erilaisia lammasturkist tuotteita

Rantasen **NAHKA**
JALOSTAMO Ky

38600 LAVIA

<http://www.nahkajalostamo.fi>

puh. (02) 557 1065

Lammas
& vuohi

PALVELUKORTTI

Lammas & vuohi lehti on alan ammattilaisille suunnattu erikoisjulkaisu, joka ilmestyy viisi kertaa vuodessa. Suomen Lammasyhdistyksen jäsenyys sisältyy Lammas & vuohi -lehden tilaushintoihin.

- Uusi lehtitilaus 69 €/vuosi
- Lehtitilaus ja kannattajajäsenyys 300 €/vuosi
- Perhejäsenyys ilman lehtitilausta 20 €/vuosi
- Osoitteenmuutos
- Tilauksen peruutus

Nimi _____

Osoite _____

Vanha osoite _____

Puhelinnumero _____

Sähköposti _____

Suomen Lammasyhdistys

ProAgria Palvelukeskus

PL 251

01301 Vantaa

Päätöimittaja: Pia Parikka, puh. 020 747 2451, pia.parikka@proagria.fi
Toimitussihteeri: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Vuohiasiat: Terhi Torikka, puh. 040 752 6363, terhi.torikka@gmail.com
Toimituksen osoite: Terhi Torikka, Kuutostie 470, 59130 Koitsanlahti
Ilmoitukset: Riikka Miikkulainen, puh. 040 673 4179, riikka.miikkulainen@proagria.fi

Sähköiset tilaukset:

pia.parikka@proagria.fi

Foto: Berit Sjöberg

Fårbondens funderingar

Berit Sjöberg
Åland

”Det blev början på en besättning med ålandsfår. Vad jag inte visste då var att de en dag skulle räknas till en alldeles egen ras och att de var utrotningshotade.”

Va', får med horn!? Är det sant?

Det var vad jag sade när jag pratade med en arbetskollega för ca 33 år sedan. Han hade då nyligen köpt in två tackor med horn. Det var en svart och en vit. Det slutade med att den svarta, vid namn Svarten, flyttade hem till mig. Hon blev början till en besättning på idag ett 60-tal tackor av rasen ålandsfår.

När jag var barn, i mitten på 70-talet, skaffade mina föräldrar de första fåren. Det var två vita tackor av rasen Finsk lantras. De hette Mina och Fina. Jag blev med en gång förälskad i får! Mina fick lamm, Fina gick tom och blev därför slaktad. Mina blev betäckt av sitt eget bagglamm på hösten. Resultatet blev ett tacklamm som min pappa, Sven-Olof Lindqvist, inte fick sälja för mig. Jag köpte lammet för 100 mk av honom och döpte det till Kajsa. Jag utökade min besättning under några år till ca. 6 st. Under en viss period under mitt liv låg fårintresset lite på hyllan.

Efter att jag och min man byggde hus 1991 och flyttade ”hem” bredvid pappa började jag mera med får igen. Jag hade tidigare införskaffat min första tacka av rasen ålandsfår, Kajsa, och hade fullt upp med att hitta en gumse med horn. Till slut hittade jag Adam. Han höll på att riva hela pappas ladugård innan vi kunde lämna tillbaka honom. Det blev början på

en besättning med ålandsfår. Vad jag inte visste då var att de en dag skulle räknas till en alldeles egen ras och att de var utrotningshotade. Jag visste att det inte fanns så många på Åland av dem. Det visade sig vara svårt att hitta renrasiga baggar som inte var släkt. På grund av informationen och allt man fick höra om dessa djur har jag alltid haft renrasigt. Det kändes viktigt och det har gett en slags belöning idag. Ålandsfåren är idag med i genbanken som ursprungsras som man får extra bidrag för. Viktigt för mig är att jag bidrar till att bevara en gammal ras, kan förmedla både renrasiga djur, kunskap och information.

Jag tog över gården efter pappa år 2004. I samband med det tog jag över de tackor av Finsk lantras som han hade hållit på och avlat i många år. I dag har jag ca 80 tackor varav drygt tjugo är av finsk lantras och de övriga är naturligtvis ålandsfår. Gården odlas ekologiskt, vi odlar fodret till djuren som även de föds upp ekologiskt. Det mesta av marken odlades ekologiskt redan under den tid som min far hade stället. Djuren kom till ekologisk produktion när jag tog över. Raserna passar för gården - och ålandsfår är ålandsfår. Jag tycker att jag har lyckats avla fram en besättning som jag trivs med, likaså känns den ekologiska produktionen rätt. Visst har det funnits motgångar på vägen,

t.ex. den mera negativa inställningen mot de bägge raserna på lokala slakteriet. Det har lett till att man söker efter och prövar på andra vägar för att få upp lönsamheten.

Ett bekymmer med försäljningen av gårdens ekokött är att det på Åland endast betalas ut ekotillägg för lamm i vissa viktintervaller och kött-och fettklasser. Inga andra får eller lamm får ekotillägg, trots att de är lika ekologiskt uppfödda. Ett annat är den stora och kostsamma byråkratin kring export av slaktdjur till grannländerna.

En positiv sak idag är att det finns ökat intresse för ekologiskt lammkött bland konsumenterna likaså inom restaurangbranschen. Sådant ger mera tilltro inför framtiden.

Vi tar vara på alla skinn och de mesta av ullen som fåren ger och har försäljning på marknader och hemmavid. Köttet säljs till det lokala slakteriet men vi har också sålt en del till ett gårdsslakteri i Sverige.

Jag känner att jag vill fortsätta med den ekologiska produktionen och för fårproduktionens del fortsätta på den redan inslagna linjen, att hålla öppna landskap med dessa trevliga djur. Utmaningen blir att orka kämpa vidare med alla dagens krav på produktionen. Annars är det ju det här jag vill göra.

12.-14.3.2013
Kemissä

Valtakunnalliset Lammaspäivät

Majoitus ja koulutukset: Hotelli Merihovi, Keskuspuistokatu 6-8, 94100 Kemi, +358 (0)40 6853 500, www.merihovi.fi

Illallinen: LumiLinna, Kemin sisäsatama, Kauppakatu 29, 94100 Kemi, +358 (0)16 258 878, www.snowcastle.net

Ti 12.3.2013

Lammaskerhojen yhteispalaveri

19.00 Merihovin kabinetti

Aiheina lammaskerhojen rooli, tulevaisuus ja aluejako.

Tervetuloa keskustelemaan lammaskerhojen tulevaisuudesta!

Suomen Lammasyhdistys ry tarjoaa ilmoittautuneille kokouskahvit ja -sämpylät.

Menu Sisäsataman makupalat

Metsäsienikeitto, Meri-Lapin Karitsanryytti, Lumikunin-gattaren kiisseli

Hinta 50 € (+ alv 24 %) sisältäen opastetun tutustumiskierroksen LumiLinnaan ja kolmen ruokalajin illallisen.

Ke 13.3.2013 Opintoretki

Kohteet:

- Vanhalan lammas tila,** *Johanna ja Ari Alamikkotervo*
Vuoden Lammas tila 2012. Valkoisen, ruskean ja mustan suomenlampaan eturivin jalostusta, villan ja turkisten jatkojalostusta sekä maisemanhoitoa jokivarsissa. Kaksi uudehkoa puurakenteista kylmä-lampolaa. Paimenkoiria. Luomutila.
www.vanhalanlammas tila.fi

- Kukkolankosken luomu,** *Petri Leinonen ja Jaana Väisänen*
Yritykset ja erehdykset: vaikeuksien kautta voittoon. Vuokramaille perustettu uusi lammas- ja luomutila, jossa kokeellista ja kokeilevaa tuotanto- ja rakennustoimintaa sekä maisemanhoitoa. Olkipaalilampola ja itse puusta rakennetut karsinaratkaisut.

- Veljekset Rönkä Oy, Kemi**
Tutustumiskierros Veljekset Rönkä Oy:n tuotantotiloihin, joissa teurastetaan, leikataan ja jatkojalostetaan nautaa ja Meri-Lapin Karitsaa. Veljekset Rönkä Oy on yksi Suomen merkittävimmistä lammas teurastamoista. www.ronka.fi

Hotellilla Meri-Lapin Karitsa -brändin ja Meri-Lapin Karitsaklubin sekä ruotsalaisen osakeyhtiölampolan esittely.

Lähtö hotellilta klo 8.30. Koulutuspäivä päättyy noin klo 17.30.

Osallistumismaksu 60 € (+ alv 24%) sisältäen bussikuljetuksen, vierailukäynnit, retkilounaan ja kahvit sekä suojaruustet.

Lampuri-illallinen LumiLinna

19.00 Opastettu tutustuminen LumiLinnaan
20.00 Illallinen

To 14.3.2013

Suomen Lammasyhdistyksen kevätkokous

8.00 Merihovin Uitto-kabinetti
- Ajankohtaiset asiat lammasektorilla: petopoliitikka ja CAP-reformi, puheenjohtaja *Tapio Rintala*
- Schmallenberg-virus - tappava tulokas, lammaseläinlääkäri *Johanna Rautiainen*
- Kuulumiset eduskunnasta, kansanedustaja ja lampuri *Eeva-Maria Majjala*
- Sääntömääräiset kevätkokousasiat
9.30 Kokouskahvit, hinta 7,50 € / hlö (+ alv 24 %)

Kerintägurujen jalanjäljillä -koulutus

Gurut kertovat kerintätekniikastaan ja opastavat kerinnän, kerintäterien teroituksen kerintäkoneen huollon ja sorkanleikkuun saloihin.

10.00 Merihovin Uitto-kabinetti
- Kerinnän ja sorkanhoidon merkitys, *Johanna Rautiainen*
- Kerintäkone tutuksi, *Marko Känslä*
- Kerintäterien teroitus ja kerintäpaikka, *Esa Anttas*
- Villan lajittelu ja lampaan käsittely, *Aadam Kaivo*
- Sorkanleikkua, *Janne Mäkeläinen*

12.00-13.00 Lounas ja markkinatori.
Esittelyssä kerintäkoneita ja -varusteita.

13.00 Bussikuljetus Merihovin edestä Louelle

13.45-16.15 Käytännön demonstraatioita pienryhmissä gurujen ohjauksessa. Teemoina kerintätekniikka, terien teroitus, koneen huolto, villan lajittelu, lampaan käsittely ja sorkanleikkua. Kahvittelua työpajojen lomassa.

17.00 Paluu Merihoviin ja Valtakunnallisten Lammaspäivien päätös

Aamupäivän koulutusosuus, markkinatori ja lounas Merihovissa. Käytännön demonstraatiot Ammattiopisto Lapiassa, jonne bussikuljetus. Omat kerintäkoneet mukaan, luvassa huoltoharjoituksia!

Koulutuksen hinta 80 € (+ alv 24 %) sisältäen opetuksen, lounaan, kahvit, bussikuljetuksen ja suojaruustet.

TERVETULOA!

ProAgria Keskusten Liitto ja Suomen Lammasyhdistys

Viimeisin ohjelmaversio on nähtävillä Suomen Lammasyhdistyksen uusilla verkkosivuilla www.lammasyhdistys.fi. Oikeus ohjelmamuutoksiin pidätetään.

Sitovat ilmoittautumiset viimeistään 25.2.2013 mennessä ProAgria Keskusten Liittoon Eila Peitsille: 020 7472 404, eila.peitsi@proagria.fi. Tämän jälkeen osallistumismaksut +10 %.

Majoittuminen 1hh: 80 €/vrk, 2hh: 82€/vrk, 2 hh superior: 92 €/vrk, 2hh junior suite: 92€/vrk + varavuteet alle 12v 14 € ja yli 12v 26 €. Hinta sisältää runsaan aamiaisen, iltasaunan ja nettiyhteyden. Majoitus maksetaan suoraan hotelliin.

Ota *WebLamma*s käyttöösi

WebLampaalla

- kirjaat Eviran lammaskirjuriin ja tuotosseurantaan eläinten tiedot ja tapahtumat samalla kertaa
- lajittelet ja ryhmittelet eläimiä kätevästi työliskoiksi suodattimilla
- seuraat teuraskaritsoiden kasvua päivälaskurilla ja myyt ne oikeaan aikaan teuraaksi
- näet eläinten sukulaisuudet sukupuuna ja saat ohjelman laskemat sukusiitosasteet käyttöösi eläinvalintoihin
- saat ostoeläinten sukutiedot näkyville EU-tunnuksella ja voit vertailla sukutietoja katraasi eläimiin

PRO
Agria

Maatalouden
Laskentakeskus Oy

Nyt 2 kk ilmaista kokeiluaikaa uusille käyttäjille!

Kokeile nyt! 2 kk:n kokeilujakso veloitusetta uusille käyttäjille, kun tilaat 31.3.2013 mennessä!

Tilaukset www.mloy.fi/tilaa tai www.mloy.fi/weblammas tai puh. 09 8566 5900.

Tilaus jatkuu automaattisesti kokeilujakson päätyttyä. Tilaus voidaan päättää kokeilujakson loppuun ilmoittamalla siitä meille.

WebLampaan jalostajan työkalut:

- ✓ BLUP-indeksit
- ✓ Tuotosseurannan raportit
- ✓ Sukutaulut
- ✓ Sukusiitoslaskenta

www.mloy.fi/weblammas